

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Klassiõpetaja õppekava

Annaliisa Häling ja Sandra Look
ÕPETAJA ISIKLIKU JA PROFESSIONAALSE IDENTITEEDI KUJUNEMINE
SOTSIAALMEEDIAS: ÕPETAJA VAADE
Magistritöö

Juhendaja: õpetajahariduse nooremlektor Pihel Hunt

Tartu 2026

Kokkuvõte

Õpetaja isikliku ja professionaalse identiteedi kujunemine sotsiaalmeedias: õpetaja vaade

Sotsiaalmeedia roll õpetaja töös on viimastel aastakümnetel märgatavalt kasvanud, mõjutades nii töökorraldust kui ka identiteeti. Magistritöö eesmärk oli selgitada välja õpetajate kirjeldused enda sotsiaalmeediakasutusest ning isikliku elu ja professionaalse rolli vaheliste piiride kujundamisest sotsiaalmeedias, sotsiaalmeedia tajutud mõjust nende professionaalsele identiteedile ning nende ettepanekud teistele õpetajatele sotsiaalmeedias tegutsemiseks.

Valimisse kuulus 20 õpetajat, kellega viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud. Andmeid analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi abil. Tulemused näitasid, et õpetajad kasutavad endi sõnul sotsiaalmeediat suhtluseks, info tarbimiseks ja inspiratsiooni leidmiseks. Õpetajate sõnul toetab sotsiaalmeedia nende professionaalset arengut ja koostööd, kuid võib tekitada survet ja rollikonflikte.

***Võtmesõnad:** sotsiaalmeedia, õpetaja, isiklik ja professionaalne identiteet, kvalitatiivne sisuanalüüs*

Abstract

The development of a teacher's personal and professional identity on social media: a teacher's view

Social media's role in teachers' work has increased significantly in recent decades, influencing both work and identity. The aim of the master's thesis was to determine teachers' descriptions of their social media use and the boundaries shaped between their personal life and professional role on social media, the perceived impact of social media on their professional identity, and their suggestions for other teachers on engaging with social media. The sample consisted of 20 teachers, with whom semi-structured interviews were conducted. The data was analysed using qualitative inductive content analysis. The results showed that teachers use social media for communication, information, and inspiration. Teachers reported that social media supports their professional development and collaboration but may create pressure and role conflicts.

***Keywords:** social media, teacher, personal and professional identity, qualitative content analysis*

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline ülevaade	5
1.1. Sotsiaalmeedia ning õpetajate sotsiaalmeediakasutus	5
1.2. Õpetaja isiklik ja professionaalne identiteet sotsiaalmeedias	6
1.3. Õpetaja isikliku ja professionaalse identiteedi põimumine sotsiaalmeedias	7
1.4. Uurimisprobleem, -eesmärk ja -küsimused	9
2. Metoodika.....	9
2.1. Valim	9
2.2. Andmekogumine	10
2.3. Andmeanalüüs	11
3. Tulemused	12
3.1. Õpetajate kirjeldused enda sotsiaalmeediakasutuse kohta	12
3.2. Õpetajate kirjeldused piiride kujundamisest isikliku elu ja professionaalse rolli vahel sotsiaalmeedias	15
3.3. Õpetajate arvamused sotsiaalmeedia mõjust nende professionaalsele identiteedile	18
3.4. Õpetajate ettepanekud teistele õpetajatele sotsiaalmeedias tegutsemiseks	21
4. Arutelu.....	24
Tänuõnad	28
Autorsuse kinnitus.....	28
Kasutatud kirjandus.....	30
Lisa 1. Intervjuukava	
Lisa 2. Informeeritud nõusoleku vorm	
Lisa 3. Näide ChatGPT-ga peetud vestlusest	
Lisa 4. Uurimisküsimuse „Kuidas kirjeldavad õpetajad enda sotsiaalmeediakasutust?“ alusel koostatud koodipuu	

Sissejuhatus

Sotsiaalmeedia on kujunenud oluliseks osaks inimeste igapäevaelust, mõjutades nii suhtlemist kui ka isiklikku ja professionaalset eneseesitlust. Haridusvaldkonnas on sotsiaalmeedia roll märgatavalt kasvanud, pakkudes õpetajatele võimalusi ideede vahetamiseks, õppematerjalide leidmiseks ja professionaalseks arenguks (Carpenter *et al.*, 2024; Staudt Willet, 2024). Kui algselt kasutati sotsiaalmeediat peamiselt isiklikuks suhtluseks, siis nüüdseks on sellest saanud keskkond, kus õpetajad kujundavad ja esitlevad enda identiteeti (Shamburg *et al.*, 2025; Vizcaíno-Verdú & Abidin, 2023).

Õpetaja identiteet on mitmetahuline, hõlmates nii isiklikke väärtusi ja kogemusi kui ka arusaama enda professionaalsest rollist (Akkerman & Meijer, 2011; Hong *et al.*, 2024). Digikeskkond muudab identiteedi kujunemise veelgi keerukamaks, sest sotsiaalmeedia ei ole pelgalt väljund olemasoleva identiteedi esitlemiseks, vaid mõjutab ja suunab selle kujunemist (Soh *et al.*, 2024). Õpetajad võivad ennast erineval platvormil esitleda erinevalt, mistõttu õpetaja identiteet sotsiaalmeedias ei ole ühtne tervik, vaid olukorrast, sihtrühmast ja platvormist sõltuv rollide kogum (Kolber & Heggart, 2025; Porter, 2024).

Üha enam viitavad uuringud sellele, et sotsiaalmeedias võivad isiklik ja professionaalne identiteet kergesti põimuda, mis tekitab õpetajatele uusi väljakutseid (Levy *et al.*, 2024; Noakes & Hook, 2021). Pidev kättesaadavus ja digitaalse suhtluse laienemine töövälisesse aega võivad hägustada töö- ja eraelu piire ning suurendada ootust olla reageerimisvalmis ka väljaspool ametlikku tööaega (Andersson & Hedström, 2024). Samal ajal võivad õpetajad kogeda survet kontrollida enda professionaalset kuvandit, arvestades, et nende tegevus sotsiaalmeedias on nähtav nii kolleegidele, õpilastele kui ka lastevanematele (Kolber & Heggart, 2025; Vizcaíno-Verdú & Abidin, 2023). Selline nähtavus võib tekitada ebakindlust, mõjutada enesehinnangut ning suunata õpetajaid enda sotsiaalmeediakäitumist hoolikalt reguleerima (Carpenter & Harvey, 2019).

Kuigi rahvusvahelises teaduskirjanduses on õpetaja identiteeti käsitletud laialdaselt (Akkerman & Meijer, 2011; Hong *et al.*, 2024), on vähem tähelepanu pööratud sellele, kuidas identiteet kujuneb digikeskkondades ning milliseid strateegiaid õpetajad kasutavad isikliku ja professionaalse identiteedi tasakaalustamiseks sotsiaalmeedias (Kolber & Heggart, 2025; Soh *et al.*, 2024). Eesti kontekstis on uuritud üksikuid sotsiaalmeediaga seotud teemasid, näiteks õpetajatest sisuloojaid (Post, 2025) ja õpetaja-õpilase suhteid suhtlusportaalides (Räim & Siibak, 2014), kuid puuduvad uuringud, mis keskenduksid õpetajate igapäevastele valikutele ja piiride kujundamisele erinevatel platvormidel.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1. Sotsiaalmeedia ning õpetajate sotsiaalmeediakasutus

Sotsiaalmeedial puudub ühtne definitsioon, kuid seda käsitletakse üldiselt internetipõhiste platvormidena, mis võimaldavad kasutajatel luua ja jagada sisu ning omavahel suhelda (Aichner *et al.*, 2021). Selle tähendus varieerub sõltuvalt kasutuskontekstist ja eesmärkidest (Wolfers *et al.*, 2025), kuid keskseks tunnuseks peetakse kasutajate loodud sisu ja interaktiivsust, mis eristab sotsiaalmeediat traditsioonilisest meediast (Aichner *et al.*, 2021). Sotsiaalmeedia hõlmab mitmesuguseid platvorme, nagu Facebook, Instagram, Twitter, Pinterest, LinkedIn (Marcelo-Martínez *et al.*, 2024) ning TikTok (Carpenter *et al.*, 2024).

Sotsiaalmeediakasutus varieerub passiivsest sisu jälgimisest kuni aktiivse sisuloo ja suhtluseni (Brandtzæg & Heim, 2011). Sellest tulenevalt võib kasutajaid käsitleda erinevate tüüpide kaudu. Brandtzæg ja Heim (2011) eristavad sotsiaalmeedia kasutajate seas mitut tüüpi: juhuslikud kasutajad (*sporadics*), kes kasutavad sotsiaalmeediat harva ja ebaregulaarselt; vaiksed jälgijad (*lurkers*), kes peamiselt tarbivad teiste loodud sisu; suhtlejad (*socialisers*), kes kasutavad sotsiaalmeediat eelkõige suhtlemiseks; arutlejad (*debaters*), kes osalevad aktiivselt diskussioonides; ning aktiivsed kasutajad (*actives*), kes loovad ja jagavad regulaarselt sisu. See tähendab, et sotsiaalmeedia kasutamine sõltub kasutaja eesmärkidest, kasutusviisidest ja osalusastmest (Brandtzæg & Heim, 2011).

Kui algselt oli sotsiaalmeedia peamiselt meelelahutuslik või isiklikuks suhtlemiseks mõeldud kanal, siis tänapäeval on sellest saanud õpetajate jaoks oluline töövahend (Carpenter *et al.*, 2024; Shamburg *et al.*, 2025). Sotsiaalmeedia laialdane levik on muutnud viise, kuidas õpetajad suhtlevad, infot jagavad ja oma tööd nähtavaks teevad (Carpenter *et al.*, 2024) ning on õpetajatele abiks õppetöö planeerimisel, sh ideede kogumisel, õppekavade ja tunnikavade koostamisel ning sobivate õppematerjalide leidmisel (Staudt Willet, 2024). Samuti pakub sotsiaalmeedia võimalusi identiteedi kujundamiseks (Shamburg *et al.*, 2025). Vizcaíno-Verdú ja Abidin (2023) märgivad, et õpetajad kasutavad sotsiaalmeediat selleks, et näidata enda töö inimlikku poolt, jagades positiivseid kogemusi, väljakutseid ja ebaõnnestumisi. Selline eneseesitlus võib aidata mitmekesistada avalikku arusaama õpetajatööst ning toetada autentsuse kaudu õpetajate professionaalset kuvandit (Vizcaíno-Verdú & Abidin, 2023).

Õpetajad kirjeldavad sotsiaalmeediat kui praktilist professionaalse arengu keskkonda (Carpenter *et al.*, 2024; Marcelo-Martínez *et al.*, 2024), mis toetab õpetamisoskuste arendamist ning aitab laiendada professionaalset võrgustikku (Staudt Willet, 2024). Sotsiaalmeedia koondab erinevatelt platvormidelt mitmesuguseid inimesi, ressursse ja

kogukondi (Staudt Willet, 2024), mis võimaldab õpetajatel vahetada ideid, arutada probleeme ning teha koostööd nii koolisiselt kui ka -väliselt (Marcelo-Martínez *et al.*, 2024; Richter *et al.*, 2022). Eriti väärtustavad neid võimalusi nooremad õpetajad, kelle jaoks on oluline suhelda kolleegidega väljaspool enda vahetut töokeskkonda, kuna see loob avatuma ja toetava suhtluskeskkonna (Staudt Willet, 2024). Lisaks on sotsiaalmeedia õpetajate jaoks õppimiskeskond, kus õppimine ei toimu struktureeritud koolituste vormis, vaid näiteks teiste õpetajate loodud sisu jälgimise, aruteludes osalemise ja õppematerjalide jagamise kaudu (Richter *et al.*, 2022).

1.2. Õpetaja isiklik ja professionaalne identiteet sotsiaalmeedias

Identiteet on inimese enda loodud nägemus iseendast ning vastab küsimusele „Kes ma olen?“ (Valk, 2003). Isiklik identiteet hõlmab inimese väärtusi, eesmärke, suhteid ja elukogemusi (McAdams *et al.*, 2021). Õpetaja isiklik identiteet kujuneb pidevas vastastikmõjus ümbritseva sotsiaalse ja kultuurilise keskkonnaga, kujundades arusaama sellest, kuidas ta ennast ja enda rolli mõtestab (Pishghadam *et al.*, 2022). Kuna õpetaja tegutseb samaaegselt nii eraisiku kui ka professionaalina, on isiklik identiteet tihedalt seotud sellega, kuidas ta enda õpetajarolli mõistab ja kogeb (Akkerman & Meijer, 2011).

Sellest tulenevalt on õpetaja identiteedi terviklikuks mõistmiseks oluline käsitleda ka professionaalset identiteeti. Õpetaja professionaalset ehk tööalast identiteeti saab käsitleda küsimusena „Kes ma õpetajana olen?“ (Nelke, 2014). Hong jt (2024) defineerivad õpetaja professionaalset identiteeti kui arusaamu ja uskumusi iseendast õpetajana, mis kujunevad erinevate põimuvate identiteetide ja kogemuste tõlgendamise kaudu. Professionaalne identiteet on vastastikmõjus õpetaja varasemate kogemuste, tööalase keskkonna, kolleegide, institutsionaalsete ootuste ning laiemate ühiskondlike arusaamadega õpetaja rollist (Akkerman & Meijer, 2011; Hong *et al.*, 2024). Kuigi professionaalse identiteedi määratlused varieeruvad, viidatakse selle puhul tavaliselt õpetaja arusaamadele, vaadetele, uskumustele, emotsioonidele, motivatsioonile ja hoiakutele (Suarez & McGrath, 2022). Seejuures ei piirdu õpetaja identiteet üksnes ametinimetuse või tööülesannetega, vaid hõlmab seda, kuidas õpetaja mõtestab enda rolli ning kuidas ta end teistele esitleb (Hong *et al.*, 2024; Suarez & McGrath, 2022). Õpetaja võib samaaegselt kogeda end mitmes rollis, näiteks professionaali, õppija, kolleegi, juhendaja, lapsevanema või kodanikuna (Akkerman & Meijer, 2011). Seega on õpetaja identiteet pidevas kujunemises olev protsess, milles õpetaja tõlgendab ja mõtestab enda kohta professionaalses maailmas.

Soh jt (2024) rõhutavad, et identiteedi areng digitaalses kontekstis ei seisne üksnes olemasoleva identiteedi väljendamises, vaid digitaalne keskkond osaleb aktiivselt identiteedi kujundamises. Identiteeti mõjutavad sealjuures näiteks platvormide valik, eneseesitluse teadlik kujundamine, teiste kasutajate tagasiside ning kogemuste ülekandumine digikeskkonnast igapäevaellu (Soh *et al.*, 2024). Kolberi ja Heggarti (2025) käsitluse järgi võib õpetaja identiteet sotsiaalmeedias olla killustunud isikliku, poliitilise ja professionaalse vahel ning eri platvormid võivad esile tuua erinevaid eneseesitlusi. Selline killustatus tähendab, et õpetaja ei esita sotsiaalmeedias ühtset ja püsivat identiteeti, vaid kujundab enda eneseesitlust vastavalt olukorrale, platvormile, sihtrühmale ja rollile, milles ta parasjagu tegutseb (Kolber & Heggart, 2025; Porter, 2024; Soh *et al.*, 2024). See tähendab, et õpetaja professionaalne identiteet avaldub sotsiaalmeedias eelkõige haridusvaldkonnaga seotud tegevustes, näiteks õpetamismeetodite jagamises, erialastes aruteludes osalemises või enda töö reflekteerimises (Hong *et al.*, 2024; Kolber & Heggart, 2025). Samal ajal väljendub õpetaja isiklik identiteet sotsiaalmeedias laiemas eneseväljenduses, hõlmates igapäevaelu, huvisid ja isiklike kogemusi, mis ei ole otseselt seotud õpetajatööga (Kolber & Heggart, 2025; Pishghadam *et al.*, 2022). Kolber ja Heggart (2025) rõhutavad, et need erinevad identiteeditasandid ei moodusta sotsiaalmeedias ühtset tervikut, vaid eksisteerivad pigem paralleelsete ja kontekstipõhiste eneseesitlustena.

1.3. Õpetaja isikliku ja professionaalse identiteedi põimumine sotsiaalmeedias

Õpetaja identiteet sotsiaalmeedias on mitmetasandiline ja dünaamiline – isiklik ja professionaalne identiteet ei ole selgelt eraldatud, vaid avalduvad sageli samaaegselt erinevates olukordades (Hong *et al.*, 2024; Kolber & Heggart, 2025). See tähendab, et õpetaja identiteet kujuneb vastavalt olukorrale ning sotsiaalmeedia ja sotsiaalsete ootuste mõjul (Soh *et al.*, 2024; Porter, 2024). Järjest rohkem on tõendeid selle kohta, et piirid isikliku ja professionaalse identiteedi vahel võivad sotsiaalmeedias kergesti hägustuda (Levy *et al.*, 2024; Noakes & Hook, 2021). Sotsiaalmeedia kättesaadavus ja pidev ühendatus on loonud olukorra, kus õpetaja tööalased kohustused laienevad väljapoole traditsioonilist töökeskkonda, tõstatades küsimuse, kus peaks asetsema piir õpetaja ametikohustuste ja isikliku elu vahel (Noakes & Hook, 2021).

Andersson ja Hedström (2024) käsitlevad piiriteooriat, mille kohaselt loovad inimesed enda töö- ja eraelu ümber vaimseid piire, et struktureerida erinevaid rolle. See eeldab õpetajalt pidevat refleksiooni enda eneseesitluse üle, sealhulgas otsustamist, millises rollis end sotsiaalmeedias esitleda ning millist sisu jagada (Andersson & Hedström, 2024; Kolber &

Heggart, 2025). Sotsiaalmeedias jagatud sisu võib seejuures mõjutada õpetaja autoriteeti ja professionaalset mainet (Vizcaíno-Verdú & Abidin, 2023). Seetõttu tuleb postituste puhul arvestada, kuidas võivad neid tõlgendada õpilased, lastevanemad ja kolleegid ning milline käitumine on õpetaja professionaalse rolliga kooskõlas (Andersson & Hedström, 2024; Kolber & Heggart, 2025). Selline nähtavus võib tekitada ebakindlust selles, mida ja kui palju enda elust avalikult jagada (Noakes & Hook, 2021), mis võib omakorda mõjutada õpetaja enesehinnangut ja edasist sotsiaalmeedia kasutamist (Carpenter & Harvey, 2019).

Sotsiaalmeediaga kaasneb ka pidev kättesaadavuse surve (Andersson & Hedström, 2024; Noakes & Hook, 2021). Õpetajalt oodatakse sageli reageerimist väljaspool tööaega, sealhulgas öhtuti ja nädalavahetustel, mis võib suurendada stressi ja töökoormust (Andersson & Hedström, 2024). Samal ajal võib õpetaja tunda survet kujundada ja hoida enda professionaalset mainet, eriti olukordades, kus nende tegevust jälgivad kolleegid või koolijuhid (Kolber & Heggart, 2025). Pidev jälgitavus võib suurendada vajadust enesetsensuuri järele ning süvendada isikliku ja professionaalse identiteedi põimumist (Carpenter & Harvey, 2019).

Isikliku ja professionaalse identiteedi põimumine võib tekitada õpetajatele eetilisi dilemmasid, eelkõige seoses õpilaste ja nende perede privaatsusega, näiteks kui õpetajateni jõuab sotsiaalmeedia kaudu teavet õpilaste tegevuse kohta (Carpenter & Harvey, 2019). Õpetajate ja õpilaste erinevad tõlgendused sotsiaalmeedia kasutamise piiridest võivad tekitada suhtluses arusaamatusi (Levy *et al.*, 2024). Need erinevad ootused ja arusaamatused suurendavad ebakindlust sobiva käitumise osas ning võivad viia konfliktideni. Seetõttu peetakse oluliseks selgemate juhiste loomist sotsiaalmeedia kasutamiseks haridusvaldkonnas (Kolber & Heggart, 2025; Noakes & Hook, 2021; Porter, 2024).

Põimunud identiteetidega toimetulekuks kasutavad õpetajad erinevaid strateegiaid enda isikliku ja professionaalse identiteedi piiride haldamiseks, tehes teadlikke valikuid nii jagatava sisu kui ka kasutatavate platvormide osas (Andersson & Hedström, 2024; Carpenter & Harvey, 2019; Noakes & Hook, 2021). Näiteks eraldatakse töö ja isiklikud kontod, piiratakse sisu nähtavust privaatsusseadete abil ning kehtestatakse isiklikud reeglid sõnumitele vastamiseks, mõnel juhul ka teatud platvorme täielikult vältides (Andersson & Hedström, 2024). Õpetajad peavad oluliseks enda sotsiaalmeediakasutust teadlikult piirata (Staudt Willet, 2024), kuna liigne avatus võib ohustada õpetaja professionaalset rolli (Vizcaíno-Verdú & Abidin, 2023). Selline teadlik sotsiaalmeediakasutus aitab vähendada võimalikke riske ja stressi, mis võivad kaasneda isikliku ja professionaalse identiteedi põimumisega (Carpenter & Harvey, 2019; Noakes & Hook, 2021).

1.4. Uurimisprobleem, -eesmärk ja -küsimused

Varasematest uuringutest on selgunud, et sotsiaalmeedia kujundab identiteeti ning võib esile tuua erinevaid eneseesitlusi sõltuvalt platvormist ja sihtrühmast (Kolber & Heggart, 2025; Soh *et al.*, 2024). Kuigi õpetaja identiteeti on rahvusvahelises teaduskirjanduses käsitletud laialdaselt (Akkerman & Meijer, 2011; Hong *et al.*, 2024), on vähem tähelepanu pööratud sellele, kuidas see kujuneb digikeskkondades ning milliseid strateegiaid õpetajad kasutavad isikliku ja professionaalse identiteedi tasakaalustamiseks sotsiaalmeedias (Kolber & Heggart, 2025; Soh *et al.*, 2024). Eesti kontekstis on käsitletud üksikuid sotsiaalmeediaga seotud teemasid, kuid endiselt puudub arusaam sellest, kuidas õpetajad igapäevaselt sotsiaalmeediat kasutavad ning enda isiklikku ja professionaalset identiteeti kujundavad ja tasakaalustavad. Seejuures pole meile teadaolevalt õpetajate teadlikele sotsiaalmeediavalikutele seni eraldi tähelepanu pööratud. Sellise teadmise loomine aitaks paremini mõista, kuidas õpetajad mõtestavad enda isikliku ja professionaalse identiteedi vahelist seost sotsiaalmeedias ning toetaks arusaama õpetaja rollidest ja piiridest tänapäeva hariduses.

Sellest tulenevalt on magistritöö eesmärk selgitada välja õpetajate kirjeldused enda sotsiaalmeediakasutusest ning isikliku elu ja professionaalse rolli vaheliste piiride kujundamisest sotsiaalmeedias, sotsiaalmeedia tajutud mõjust nende professionaalsele identiteedile ning nende ettepanekud teistele õpetajatele sotsiaalmeedias tegutsemiseks. Eesmärgi saavutamiseks sõnastasime järgnevad uurimisküsimused:

- 1) Kuidas kirjeldavad õpetajad enda sotsiaalmeediakasutust?
- 2) Kuidas kujundavad õpetajad endi sõnul piire isikliku elu ja professionaalse rolli vahel sotsiaalmeedias?
- 3) Kuidas mõjutab õpetajate arvates sotsiaalmeedia nende professionaalset identiteeti?
- 4) Milliseid ettepanekuid teevad õpetajad teistele õpetajatele sotsiaalmeedias tegutsemiseks?

2. Metoodika

2.1. Valim

Uuringus kasutasime eesmärgipärast valimit, valides osalejad nende vastavuse põhjal uuringus seatud kriteeriumitele (Tajik *et al.*, 2024). Valimi moodustamisel lähtusime eesmärgist kaasata erineva vanusega põhikooli klassi- ja aineõpetajaid, et tagada võimalikult mitmekesine kogemuste spekter. Valimisse kaasamise eelduseks oli, et osalejad omavad isiklikku kontot vähemalt ühes sotsiaalmeediaplatvormis, kas Facebookis (sh Messengeris)

või Instagramis, ning nad kasutavad seda igapäevaselt isiklikel eesmärkidel. Valimist jätsime välja õpetajad, kes kasutavad sotsiaalmeediat peamiselt professionaalse sisuloomise või turunduse eesmärgil, et keskenduda tavapärasele kasutajakogemusele.

Uuringu valim kujunes meie kontaktvõrgustiku kaudu, hõlmates nii kursusekaaslasi kui ka kolleege, kes vastasid seatud kriteeriumitele. Nendega võtsime ühendust suuliselt või meili teel ning uuringusse kaasasime need õpetajad, kes andsid teadliku nõusoleku ja soovisid vabatahtlikult osaleda. Uuringus osales kokku 20 õpetajat vanuses 22–66 aastat. Nende hulgas oli kaheksa klassiõpetajat, üheksa aineõpetajat ning kolm olid nii klassi- kui aineõpetajad. Osalejad töötasid Tartu-, Harju- ja Valgamaa koolides.

2.2. Andmekogumine

Andmekogumise meetodina kasutasime individuaalseid poolstruktureeritud intervjuusid, mille puhul on eelnevalt määratletud põhiküsimused ja temaatika (Ruslin *et al.*, 2022). Seejuures saime meie kui intervjuueerijad esitada lisaküsimusi, et vastuseid täpsustada ja teemat põhjalikumalt avada. Selline lähenemine võimaldas koguda sisulist ja mitmekülgset teavet õpetajate kogemuste ja vaadete kohta.

Intervjuukava (lisa 1) koostasime lähtudes uurimisküsimustest ning see koosnes kolmest osast: sissejuhatavad küsimused kontakti loomiseks ja teemasse sisseelamiseks, uurimisküsimustega seotud põhiküsimused ning lõpetavad küsimused, mis võimaldasid osalejatel enda kogemuste üle reflekteerida ning lisada täpsustusi mõistmaks paremini nende seisukohti. Intervjuuküsimuste sõnastamisel kasutasime OpenAI (2026) tekstiroboti ChatGPT abi, kuid kohandasime välja pakutud ideed enda uurimuse jaoks sobivaks. Intervjuukava kvaliteedi tagamiseks viisime mõlemad läbi ühe prooviintervjuu, millest üks toimus kursusekaaslase ja teine kolleegiga. Nende tulemuste põhjal selgus vajadus lihtsustada mõningate küsimuste sõnastust ning täpsustada identiteedi mõistet, et tagada küsimuste üheselt mõistetavus.

Andmeid kogusime ajavahemikus detsember 2025 kuni veebruar 2026. Intervjuude toimumise ajad leppisime kokku meili teel või suuliselt. Intervjuud viisime läbi eraldi ning kumbki uurija viis läbi kümme intervjuud. Osalejate soovil toimus kümme intervjuud nende koolis ning kümme intervjuud rakenduses Zoom (versioon 6.7.7). Enne intervjuude läbiviimist allkirjastasid kõik osalejad informeeritud nõusoleku vormi (lisa 2), mis sisaldas teavet uuringu eesmärgi ning osalemise vabatahtlikkuse ja õiguse kohta igal hetkel uuringust loobuda. Nõusoleku vormi allkirjastamine andis loa intervjuu salvestamiseks. Andmete kogumisel ja analüüsil lähtusime heast teadustavast (2023), austades uuringusse kaasatavate

vaba tahet ning tagades nende autonoomia ja privaatsuse. Enne iga intervjuu salvestamist tuletasime osalejatele meelde uuringu eesmärgi ning rõhutasime nende õigust osalemisest igal ajal loobuda ja küsimustele mitte vastata, tagades seeläbi eetilise uurimisprotsessi (Mertens, 2014). Intervjuude kestus varieerus vahemikus 13–85 minutit. Koolides kohapeal läbiviidud intervjuud salvestasime nutitelefonide rakenduse Voice Recorder või Voice Memos abil, Zoomi rakenduses toimunud intervjuude puhul kasutasime Zoomi salvestusfunktsiooni.

2.3. Andmeanalüüs

Andmete analüüsimisel rakendasime kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi, sest see meetod võimaldab tuletada kategooriad otse andmetest ilma eelnevalt määratletud raamistikuta, toetades uuritava nähtuse avatud ja andmepõhist mõistmist (Vears & Gillam, 2022). Meetod osutus sobivaks, kuna keskendusime õpetajate isiklikele kogemustele ja arusaamadele.

Esimeses andmeanalüüsi etapis transkribeerisime intervjuud TTÜ kõnetehnoloogia labori kõnetuvastuse teenuse www.tekstiks.ee abil (Olev & Alumäe, 2024). Transkribeerimise viisime läbi individuaalselt, st kumbki uurija transkribeeris enda läbiviidud intervjuud. Osalejate konfidentsiaalsuse tagamiseks kasutasime andmete analüüsimisel ja esitamisel koodi: õpetajad on tähistatud kui A1–A20. Samuti vältisime detailse teabe avaldamist, mis võiks võimaldada osalejate tuvastamist. Pärast esmast transkribeerimist kuulasime kõik intervjuud uuesti läbi ning tegime vajadusel parandusi, et tagada transkriptsioonide täpsus. Zoomis toimunud intervjuud pakkusid nii meile kui ka osalejatele suuremat paindlikkust, kuid nendega kaasnes ka mõningaid tehnilisi piiranguid. Näiteks esines olukordi, kus heli kvaliteet oli ebapiisav, mistõttu oli salvestuste põhjal keerulisem mõningate osalejate ütlusi transkribeerida. Sellisel juhul oli vaja salvestus korduvalt läbi kuulata ning korrektuurid transkriptsiooni sisestada. Transkriptsioonide kogupikkus on 168 lehekülge, vormistatuna Times New Roman kirjatüübis, tähe suurusega 12 p ja reavahega 1,5. Intervjuude helisalvestisi ning transkriptsioone säilitame parooliga kaitstud seadmetes, millele on ligipääs ainult meil uurijatena, ning kustutame need pärast magistritöö kaitsmist.

Teises etapis viisime läbi andmete kodeerimise. Selleks kasutasime Fenzl ja Mayring (2017) keskkonda QCAmap, kus tähistasime uurimisküsimustega seotud tähenduslikud üksused ning määrasime neile koodid. Analüüsi usaldusväärsuse suurendamiseks rakendasime osalist kaaskodeerimist. Selle käigus kodeerisime koos neli intervjuud, et kujundada ühine arusaam koodidest ja nende kasutamisest. Ühise kodeerimise tulemusena kujunesid kokkulepitud koodid, millest lähtusime edasises analüüsis. Seejärel kodeerisime ülejäänud intervjuud iseseisvalt, lähtudes kokkulepitud koodidest. Analüüsiprotsessi vältel

arutlesime omavahel regulaarselt kodeerimise ja tõlgenduste üle ning võrdlesime koodide rakendamist, et tagada analüüsi järjepidevus ja vähendada individuaalset subjektiivsust.

Kolmandas etapis koondasime koodid alam- ja peakategooriatesse. Pärast esmast kategoriseerimist kasutasime abivahendina ChatGPT-d (OpenAI, 2026), küsides tagasisidet kategooriate sõnastusele. Näiteks palusime hinnata, kas valitud kategooriate nimetused on üheselt mõistetavad ja piisavalt täpsed, ning vajadusel pakkuda selgemaid sõnastusvariante. Saadud ettepanekud aitasid meil kategooriaid täpsustada ja muuta nende sõnastus ühtlasemaks. Näide ChatGPT-ga (OpenAI, 2026) peetud vestlusest on esitatud lisa 3. Koodipuu vormistasime Google Docsis, et tagada parem ülevaade kategooriatest ja nende seostest uurimisküsimustega. Uurimisküsimuse „Kuidas kirjeldavad õpetajad enda sotsiaalmeediakasutust?“ alusel koostatud koodipuu on esitatud lisa 4.

3. Tulemused

Tulemused on esitatud uurimisküsimuste kaupa. Tulemuste illustreerimiseks on lisatud tsitaadid, mis on vormistatud otsekõnena või muust tekstist eristatud taandena lõiguna. Tsitaate on loetavuse tagamiseks parendatud, jättes välja kordused ja ebaolulised osad, mis on märgitud sümboliga (...). Võõrkeelsed sõnad tsitaatides on esitatud kaldkirjas ning täpsustused kantsulgudes. Intervjueeritavad on tähistatud koodidega A1–A20.

3.1. Õpetajate kirjeldused enda sotsiaalmeediakasutuse kohta

Esimese uurimisküsimusega soovisime teada saada, kuidas kirjeldavad õpetajad enda sotsiaalmeediakasutust. Andmeanalüüsi tulemusena eristus kolm peakategooriat: sotsiaalmeedia kasutusmeetodid, õpetajate roll sotsiaalmeedias ning sotsiaalmeedia kasutamise eesmärgid. Kategooria sotsiaalmeedia kasutusmeetodid jagunes omakorda neljaks alamkategooriaks: kasutussagedus, platvormide valik, nähtavus ning postitused, sh postituste sisu ja postitamise sagedus. Järgnevalt tutvustame tulemusi peakategooriate kaupa.

Sotsiaalmeedia kasutusmeetodid. Intervjuudest selgus, et kõik õpetajad kasutavad nende endi sõnul sotsiaalmeediat igapäevaselt. Kõige enam kasutatakse sotsiaalmeedia platvormidest Facebooki, sh Messengeri, ning Instagrami. Lisaks toodi esile ka teisi platvorme nagu TikTok, Snapchat, Youtube ning Google'i platvormid. Õpetajad hoiavad suures osas enda sotsiaalmeediakontod privaatsena ning valivad teadlikult enda jälgijaskonda. Näiteks ütles A3: „Ainult väga valitud sõbrad, kes on ikkagist nagu sõbrad. Sõbrad, kellega ma nagu päriselt suhtlen. Minu inimesed.“

Postituste sisu jagunes kaheks: isiklikuks ja tööalaseks sisuks. Enamasti kirjeldati, et jagatakse isiklikku elu puudutavat sisu, näiteks igapäevaelu hetki või hobisid. Tööalast sisu jagatakse harvem ning see on tavaliselt seotud koolis toimuvate sündmuste või õpetamisega seotud teemadega.

Facebookis ainukesi asju, mida ma jagan, ongi mingid suuremad teated, uudised, tihti seotud haridusvaldkonnaga, sest ma tahan, et teised ka näeksid seda, kes on minu sõprusringkonnas ja kes võib-olla ei ole haridusmaastikus nii sees. Kindlasti vaatan, mida ma jagan, just tuleneb ka oma töö mõttes, sest ma ikkagi tean, et sotsiaalmeedias sa teed midagi, sa jääd sinna igaveseks. Et oma tuleviku mõttes ma alati jagan ja postitan niisuguseid asju, mille eest olen võimeline ise ka pärast seisma, et miks ma tegin seda. (A8)

Postitamise sagedus varieerus märkimisväärselt. Osa õpetajatest kirjeldas, et nad postitavad sotsiaalmeedias harva ning kasutavad seda pigem teiste loodud sisu jälgimiseks. Näiteks ütles A18: „Facebookis ma olen pigem jälgija. Mul on oma konto veel olemas, aga ma ei mäleta isegi, millal ma sinna viimati midagi postitasin. (...) Ma olen nagu tagasihoidlik postitaja ja pigem niisugune jälgija, lugeja.“ Samas tuli välja, et on õpetajaid, kelle puhul on postitamine igapäevane. Näiteks rääkis A19: „Ma olen niisugune aktiivne postitaja kogu aeg olnud. Ma julgen arvata, et ma praktiliselt postitan peaaegu iga päev midagi. Üks tüüpiline asi, mida mulle meeldib kasutada, on Instagrami *story* näiteks.“

Õpetajate roll sotsiaalmeedias. Analüüsi põhjal ilmnes kaks peamist rolli, mida õpetajad sotsiaalmeedias kirjeldasid: tarbija ja postitaja. Õpetajad kirjeldasid end sageli sotsiaalmeedia tarbijatena. See tähendab, et nad jälgivad teiste postitusi, loevad uudiseid ja sirvivad sisu, kuid ise postitavad harvem. Näiteks rääkis A2: „Pigem olen tarbija. Jah, pigem olen tarbija, mitte nii väga postitaja, aga on ka perioode, kus nagu postitan mingeid asju ka.“ Teine roll oli postitaja, mille puhul õpetajad kirjeldasid aktiivsemat osalemist sotsiaalmeedias. See hõlmab nii enda loodud sisu postitamist kui ka teiste postituste edasi jagamist. Samas ilmnes intervjuudest, et roll võib platvormiti erineda. Näiteks selgitas A8: „Facebookis ma olen puhtalt tarbija. Instagramis ma olen, ütleks niisugune nagu, ma ka tarbin, ma vaatan, mis seal on, aga samuti ma ise ka toodan ja postitan.“

Sotsiaalmeedia kasutamise eesmärgid. Õpetajatega rääkides selgus, et sotsiaalmeediat kasutatakse enda tutvusringkonnaga kontakti hoidmiseks. See hõlmab nii otsest suhtlemist kui ka teiste igapäevaeluga kursis olemist. Õpetajad rääkisid, et kasutavad suhtlemiseks sageli Messengeri, kuna see võimaldab kiiresti informatsiooni vahetada.

Eesmärk on olnud pidada sidet oma sõprus- ja tutvuskonnaga, sest tänapäeva maailmas on jube keeruline suhtlust teisel viisil pidada, et need helistamised ja sõnumite saatmised... Elu on nagu nii kiireks läinud, et sellega on lihtsalt raske

tegeleda ja siis on lihtsam sotsiaalmeedias inimesi jälgida ja siis sa näed, kes millega tegeleb parajasti või kus maal oma eluga on. (A3)

Õpetajad mainisid, et lisaks pere ja sõpradega suhtlemisele kasutavad nad Messengeri ka tööalaseks suhtluseks. Näiteks rääkis A13: „Meil on praegugi erinevad grupid, grupe on hästi palju. See Messenger on küll asendamatu asi. (...) Seal on väga lihtne kähku kasvõi kellelegi *voice* 'i [häälsõnumit] saata või kirjutada või kähku mingi pilt saata.“ Lisaks kirjeldasid õpetajad, et sotsiaalmeedia kaudu hoitakse õpilastega kontakti pärast kooli lõpetamist, näiteks kasutatakse seda kokkusaamiste organiseerimiseks.

Lisaks suhtlemisele kasutavad õpetajad sotsiaalmeediat ideede leidmise keskkonnana. Õpetajad selgitasid, et nad jälgivad erinevaid kontosid või grupe, kust saab inspiratsiooni ning uusi mõtteid, mida kasutada õppetöö planeerimisel või enda arendamiseks. Näiteks rääkis A12: „Igasuguseid nippe saab teistelt õpetajatelt, kes kasutavad sotsiaalmeediat. (...) Saab igasuguseid mõtteid ja paneb ennast ka rohkem mõtlema, kuidas enda tööd paremini teha.“

Õpetajad tõid esile, et kasutavad sotsiaalmeediat ka meelelahutuseks ning informatsiooni saamiseks. Õpetajate sõnul on sotsiaalmeedias sirvimine viis lõõgastuda ja vaba aega veeta. Lisaks kasutavad õpetajad endi sõnul sotsiaalmeediat, et olla kursis ühiskonnas toimuvaga. Samuti toodi esile, et sotsiaalmeediat kasutatakse noortele huvipakkuvate teemade kohta info saamiseks ning trendidega kursis olemiseks.

Ja enesearendus ka tegelikult, kui ma nii võin öelda, sest ma käin ikkagi kaasas sellega, et ma saaksin aru, mis on mingid trendid või asjad, et ma mõistaksin ise lihtsalt paremini seda. (...) Kindlasti üks osa on see, et ma mõistaksin neid paremini. Ja ega ma ise ka tegelikult päris mingi vanamoodne inimene ei taha olla. Mulle endale meeldib ka ikkagi teadlik olla, mis ümberringi toimub. (A19)

Lisaks toodi esile ka eneseesitluse aspekt. Intervjuudest ilmnes, et sotsiaalmeediat kasutatakse isikliku eneseesitluse eesmärgil, jagades enda igapäevaelu või huvisid. Kuid õpetajad kasutavad endi sõnul sotsiaalmeediat ka professionaalse eneseesitluse eesmärgil ehk nad jagavad tundide sisu ja õpetajatöö olemust. Seejuures peeti ka oluliseks õpetajaameti maine tõstmist.

Võib-olla tõesti see üks osa, miks ma jagan, ongi näidata, et tegelikult on äge õpetajaamet. Just seda õpetajaameti mainet tõsta. (...) Tahakski olla selline positiivne ja innustav, kes innustab kedagi „oh, ma tahan ka õpetajaks“. Ma ei taha üldse kellegi eeskujuna olla, aga ma tahakski olla see, kes seal sotsiaalmeedias pigem seda elurõõmu jagab. Sest kui sa lastega teed ja teed ägedalt ja teed südamega, siis seda nalja on päeva jooksul palju, seda elurõõmu on palju, seda uudishimu, kui uudishimulikud lapsed on, kui kiiresti nad tülili lähevad, sama kiiresti nad lahendavad oma asjad ära ja lepivad ära. Ja noh, kõike seda jagada. Tegelikult see on nii äge. (A13)

Kokkuvõttes näitavad esimese uurimisküsimuse tulemused, et õpetajad kasutavad endi sõnul sotsiaalmeediat mitmel erineval viisil. Õpetajad kirjeldasid, et kasutavad sotsiaalmeediat igapäevaselt, eelistades Facebooki ja Instagrami ning hoides enda kontod valdavalt privaatsena. Postitamine on õpetajatel pigem tagasihoidlik ja enamasti seotud isikliku sisuga, samas kui tööalast sisu jagatakse harvem ja pigem valikuliselt. Õpetajad kirjeldasid end sotsiaalmeedias enamasti sisu tarbijatena, kuigi osa neist tegutseb ka aktiivsemate postitajatena ning nende roll võib sõltuvalt platvormist erineda. Sotsiaalmeediat kasutatakse eelkõige suhtlemiseks, kuid ka ideede leidmiseks, informatsiooni saamiseks, meelelahutuseks ning eneseesitluseks. Õpetajate sõnul on nende sotsiaalmeediakasutus mitmekülgne ning seotud nii isiklike kui ka tööalaste vajadustega.

3.2. Õpetajate kirjeldused piiride kujundamisest isikliku elu ja professionaalse rolli vahel sotsiaalmeedias

Teise uurimisküsimusega soovisime teada saada, kuidas kujundavad õpetajad endi sõnul piire enda isikliku elu ja professionaalse rolli vahel sotsiaalmeedias. Andmeanalüüsi tulemusena eristus kolm kategooriat: piirid sotsiaalmeedias suhtlemisel, jagatava sisu piirid ning sotsiaalmeedia kasutamise korraldus.

Piirid sotsiaalmeedias suhtlemisel. Intervjuudest selgus, et õpetajad kujundavad sotsiaalmeedias erinevaid piire nii õpilaste, lastevanemate kui ka kolleegidega suhtlemisel. Kõige selgemalt väljendus piiride seadmine õpilastega suhtlemisel. Õpetajad ütlesid, et nad ei lisa õpilasi enda sotsiaalmeediakontaktide hulka või teevad seda alles pärast õpilaste kooli lõpetamist, et hoida selgemat piiri professionaalse ja isikliku rolli vahel. Näiteks ütles A14: „Ma reeglina õpilasi sõpradeks ei võta. Äärmisel juhul võib-olla need õpilased, kes on vilistlased.“ Samas esines ka olukordi, kus õpetajad ei pidanud õpilastega sotsiaalmeedias suhtlemist probleemseks, eriti kui suhtlus toimus õppe-eesmärgil.

Ühel hetkel ma mõistsin, et ma ei taha, et jääksid asjad sinna taha, et laps näiteks ei oska midagi teha ja siis ta ei tule selle peale, et ta võiks ju meili mulle saata. Nead kasutavad ikka neid oma kanaleid. Mulle meeldib see teadmine, et nad teavad, et ma olen kogu aeg neile kättesaadav tegelikult. See ei ole midagi veidrat, kui õpilane mulle õhtul kell 10 kirjutab, kas sa said mu video kätte või mis ma tegema pean. (A19)

Lastevanematega sotsiaalmeedias suhtlemisel ilmnisid erinevad käitumisviisid. Osa õpetajaid eelistab suhelda lastevanematega ametlike kanalite kaudu, kasutades näiteks e-posti või kooli infosüsteemi, ning mitte lisada neid enda isiklikele sotsiaalmeediakontodele. Selline lähenemine võimaldab õpetajate sõnul säilitada selgemat rollijaotust ning hoida suhtlus professionaalsena ja kontrollitavana. Samuti aitab see vältida olukordi, kus suhtlus muutub

liiga isiklikuks või kandub üle töövälisesse aega. Näiteks lausus A5: „Ma ikkagi vanematega Facebooki kaudu ei suhtle. Ja kui keegi võtab minuga näiteks Facebooki kaudu ühendust, siis üldiselt ma annangi märku, et ma kirjutan teile meili peale, et minna nagu nii-öelda seda ametlikku kanalit pidi.“

Teised õpetajad peavad sotsiaalmeediat lastevanematega suhtlemisel mugavaks suhtlusvahendiks. Nende sõnul toetab see infovahetust igapäevastes olukordades, võimaldades vahetut suhtlust, eriti olukordades, kus on vaja infot kiiresti edastada või saada. Näiteks ütles A16: „Aga mul ei ole lastevanematega mingeid selliseid probleeme olnud. Ja ma näen, et kui on kiiresti vaja midagi edasi anda, siis on ta päris kasulik.“ Sellisel juhul käsitlevad õpetajad endi sõnul sotsiaalmeediat pigem praktilise töövahendina kui isikliku suhtluskeskkonnana.

Kolleegidega suhtlemise osas on õpetajatel piiride seadmine paindlikum. Õpetajad kirjeldasid, et kasutavad sotsiaalmeediat sageli tööalaseks koostööks ja infovahetuseks, näiteks praktiliste küsimuste arutamiseks, materjalide jagamiseks või igapäevaste tööülesannetega seotud teemade käsitlemiseks. Selline suhtlus on õpetajate sõnul mugav ja toetav, võimaldades kiiremat ning sujuvamat koostööd. Näiteks rääkis A2: „Jah, sotsiaalmeedias. Kõige kiirem, lihtsam viis. Ja kuna koostöö kolleegidega on nii tihe, siis on see väga vajalik, et on niisugune koht meil olemas, kus me saame kiiresti küsimusi ja muresid ja rõõme jagada.“

Kuid leidis ka õpetajaid, kes ei lisa kõiki kolleege sotsiaalmeediasse, vaid teevad valiku selle järgi, kellega on neil lisaks tööalasele suhtlusele ka isiklikum kontakt. Nad kirjeldasid, et soovivad eristada tööalast isiklikumast suhtlusest ning hoida enda suhtlusring teadlikult piiratud. Nende sõnul ei ole kõikide kolleegidega vaja jagada isiklikku sisu ega olla pidevas suhtluses. Seetõttu eelistatakse lisada vaid neid, kellega on tihedam koostöö või lähedasem suhe, et paremini hoida tasakaalu isikliku elu ja professionaalse rolli vahel. Näiteks rääkis A3: „Kolleegidega on ka teatud valik. Kolleegid, kellega ma rohkem läbi käin ja kellega rohkem suhtlen, siis nemad on seal, aga mitte kõik kolleegid.“

Jagatava sisu piirid. Lisaks sotsiaalmeedias suhtlemise piiride kujundamisele kirjeldasid õpetajad, kuidas nad reguleerivad sotsiaalmeedias jagatavat sisu. Nad tõid esile, et mõtlevad enne postitamist läbi, millist infot ja millises vormis jagada ning kes seda näha võib. Eriti arvestatakse sellega, et postitused võivad jõuda õpilaste, lastevanemate või kolleegideni. Näiteks selgitas A12: „Mingeid suvalisi asju pole vaja panna, sest ma olen teadlik, et see mingisugune info jõuab ka ilmselt lastevanemateni, kuna nad on olemas seal niimoodi vaikselt. Et ma mõtlen läbi, enne kui ma midagi panen.“

Lisaks kirjeldasid õpetajad, et nad eelistavad hoida sotsiaalmeedias madalamat profiili, piirates teadlikult enda nähtavust. See võib väljenduda nii väheses postitamises, konto privaatsena hoidmises kui ka tagasihoidlikumas eneseavalduses. Näiteks ütles A10: „Kui ma õpetajaks sain, siis ma panin kohe kõik asjad kinni, sest ma teadsin, et sellega ikkagi kaasneb, et kas lapsed või vanemad jälgivad või vaatavad, mida sa teed. Ja sealt paratamatult kujuneb mingisugune eelarvamus, mida ma ei soovinud.“ Õpetajate hinnangul aitab selline lähenemine vähendada võimalikke riske ning säilitada selgemat piiri isikliku ja professionaalse rolli vahel.

Intervjuudest selgus, et osa õpetajaid tajub end sotsiaalmeedias eeskujuna, mistõttu pööratakse erilist tähelepanu sellele, milline sisu on avalik ning millise kuvandi see endast loob. Õpetajad kirjeldasid, et tunnevad vastutust enda käitumise ja jagatava sisu suhtes. Seetõttu püüavad nad hoida enda käitumist kooskõlas õpetaja rolliga ka väljaspool otsest tööolukorda. Näiteks ütles A19: „Nii kaua, kui ma ei ole suvaline Mäki [McDonaldsi] töötaja, kelle ülesanne ongi ilmuda kell 10 tööle, kell 8 õhtul minna, ühte liigutust teha, minust ikkagi sõltub miski või keegi. Ja lapsed tajuvad seda. (...) Nad ju jälgivad mind samamoodi.“ Samuti ilmnes, et on õpetajaid, kes sooviksid enda tööst ja koostööst õpilastega rohkem jagada, kuid neile on seatud kas kooli või lastevanemate poolt kindlad piirid.

Tunnis ka teinekord mängin lastega mingit pilli, aga siis ma annan endale aru, et jälle tuleb see osa, kus ma ei tohi neid kuskile üles panna. Me pigem täna seisame hästi selle ees, et mina võin ju tahta seda teha, aga seal tulevad teised pörkumised. Väga äge oleks oma ainealaseid asju ka näidata, mida sa lastega teed või oled. Aga et kellegi pahameelt vältida, siis ma väga tihti jätan selle tegemata. (A20)

Õpetajad rõhutasid, et nad püüavad vältida sisu, mis võiks kahjustada nende professionaalset kuvandit. See tähendab teadlikku hoidumist liigselt isikliku, tundliku või kontekstist välja rebitava info jagamisest. Õpetajate hinnangul võib sobimatu sisu mõjutada nende usaldusväarsust ning muuta seda, kuidas neid tajuvad õpilased, lastevanemad ja kolleegid. Seetõttu eelistatakse jagada pigem neutraalset või positiivset sisu, mis on kooskõlas õpetaja rolli ja sellega seotud ootustega. Näiteks tõi A20 esile: „Ma võin kiruda kodus abikaasale, arutada läbi, aga ma ei lähe kunagi internetti lahmima. Kuna ma töotan mitmes koolis või vallaasutuses, siis mul kehtib reegel, et ma ei saa päris hammustada seda kätt, mis mind nagu toidab.“ Samas ei tähenda ettevaatlikkus õpetajate endi sõnul, et isikliku elu jagamist täielikult välditakse, vaid pigem tehakse teadlik valik, milliseid olukordi ja kogemusi avalikult näidata. Näiteks rääkis A12: „Pidusid väga ei postita, aga samas mingeid kokkusaamisi ja asju – miks ka mitte. Kõigil on oma elu.“

Sotsiaalmeedia kasutamise korraldus. Intervjuudest selgus, et õpetajad seavad piire enda isikliku ja professionaalse rolli vahel, kasutades erinevaid platvorme või kontosid

erinevatel eesmärkidel. Õpetajate sõnul aitab selline eristamine neil paremini kontrollida, milline suhtlus ja sisu on tööalane ning milline isiklik. Näiteks kasutatakse tööalaseks suhtluseks sageli Messengeri, samas kui isiklik sotsiaalmeediakasutus toimub muudel platvormidel või eraldi kontodel. Näiteks ütles A8: „Mina kasutan Facebooki Messengeri suhtlemiseks ainult, nii oma eraelu kui ka töösuhted. Ning samuti kasutan Instagrammi. Instagram puhtalt enda tarbeks, enda eraelu.“

Lisaks kirjeldasid õpetajad, et nad püüavad teadlikult piirata tööalast suhtlust väljaspool tööaega, näiteks mitte vastata sõnumitele hilisõhtul või nädalavahetustel. Selline lähenemine aitab nende hinnangul hoida selgemat eristust töö- ja eraelu vahel ning vältida olukordi, kus tööalased kohustused kanduvad pidevalt isiklikku aega. Näiteks rääkis A18: „Ma olen võtnud selle endale eesmärgiks, et noh, võib-olla peale kaheksat ma tööasjadega ei tegele. Ka lastevanematele olen öelnud, kui sul väga häda on, sa võid mulle kirjutada, aga arvesta, et ma ei reageeri enne kui siis hommikul.“

Õpetajad mainisid ka, et sotsiaalmeedia pidev kättesaadavus võib tekitada ootuse olla kogu aeg valmis reageerima, mistõttu nad peavad teadlikku piiride seadmist eriti oluliseks. Selleks kasutatakse ka tehnilisi lahendusi, nagu teavituste väljalülitamine, telefoni hääletule režiimile seadmine või sõnumitele vastamise edasilükkamine. Õpetajate sõnul aitavad need vähendada pidevaid segajaid ning võimaldab neil teadlikumalt juhtida enda ajakasutust. Näiteks ütles A18: „Ma ei ole see, kes kill-kõll kogu aeg vaataks, sest mind häirib see, et ma ei saa tööd teha siis tunni ajal (...). Õpetajate *chatil* [vestlusel] on kogu aeg hääli maas, sest nad kippusid öösel seal juttu ajama ka vahest.“

Kokkuvõttes näitavad teise uurimisküsimuse tulemused, et õpetajad kujundavad endi sõnul piire enda isikliku elu ja professionaalse rolli vahel sotsiaalmeedias mitmel viisil. Nad seavad piire nii suhtlemise, jagatava sisu kui ka sotsiaalmeedia kasutamise korralduse kaudu. Eriti selgelt väljendub neil piiride seadmine õpilastega suhtlemisel, samas kui lastevanemate ja kolleegidega suhtlemisel on piirid paindlikumad ja sageli seotud tööalaste vajadustega. Õpetajate sõnul on piiride kujundamine teadlik ja pidev protsess ning sotsiaalmeedias tegutsemine eeldab tasakaalu leidmist isikliku elu ja professionaalse rolli vahel.

3.3. Õpetajate arvamused sotsiaalmeedia mõjust nende professionaalsele identiteedile

Kolmanda uurimisküsimusega soovisime teada saada, kuidas õpetajate arvates mõjutab sotsiaalmeedia nende professionaalset identiteeti. Andmeanalüüsi tulemusena eristus kolm kategooriat: identiteedi kujunemine, tajutav surve sotsiaalmeedias ning professionaalsed võimalused.

Identiteedi kujunemine. Intervjuudest selgus, et sotsiaalmeedia mõjutab õpetajate professionaalset identiteeti, kujundades nende arusaama enda rollist. Õpetajad kirjeldasid, et sotsiaalmeedias tegutsemine on ajapikku muutnud neid ettevaatlikumaks ning teadlikumaks sellest, kuidas nad ennast avalikult esitlevad. Nad tõid esile, et sotsiaalmeedias tegutsemine eeldab pidevat arvestamist enda professionaalse rolliga, mis tähendab, et õpetaja identiteet ei piirdu ainult koolikeskkonnaga, vaid kandub üle ka sotsiaalmeediasse. Näiteks ütles A4: „Nüüd ma lähtun tegelikult seal hästi palju oma ametist ja rollist. Kas see on nagu midagi, mida ma õpetajana ka paneks, kas ma paneks sellele pildile tiitli, et ma olen õpetaja ka. Ma ikka valin.“ See avaldub nii teadlikus sõnakasutuse ja visuaalse eneseesitluse kujundamises kui ka kaalutletud valikutes selle osas, millist sisu ja millises olukorras jagada.

Õpetajatega rääkides selgus, et sotsiaalmeedia mõjutab nende professionaalset identiteeti ka emotsionaalsel tasandil, eelkõige sotsiaalmeedias saadud tagasiside kaudu. Õpetajad kirjeldasid, et sotsiaalmeedias saadud tagasiside võib olla nii toetav kui ka koormav. Nende hinnangul võib positiivne tagasiside, näiteks tunnustus, heakskiit või huvi ametialase tegevuse vastu, suurendada enesekindlust ning toetada professionaalse identiteedi kujunemist, julgustades õpetajaid enda tegevusi rohkem jagama ning osalema aktiivsemalt erialases suhtluses.

Kui ma alguses panin selle pildi, et ma õpetajaks läksin, siis hästi paljud kirjutasid mulle, et nii äge etapp. See andis mulle tegelikult indu juurde täiega. (...) See natuke viis mind selle poole, et vahel võiks rohkem jagada, sest sa saad ikkagi seda nii-öelda tunnustust, mida sa tegelikult vajad. (A9)

Samas kirjeldasid õpetajad ka negatiivse tagasiside mõju, mis võib väljenduda kriitika, ebamugavustunde või konfliktidena. Õpetajate hinnangul võib negatiivne tagasiside panna kahtluse alla nende professionaalse pädevuse ning tekitada vajaduse enda käitumist ja eneseesitlust ümber hinnata. Mõned õpetajad kirjeldasid, et see võib omakorda viia suurema ettevaatlikkuseni või isegi enesetsensuurini sotsiaalmeedias.

Ma julgesin lihtsalt tavakodanikuna kirjutada Facebookis kommentaari ja üldse ma ei pöördunud, et issand, sa oled vördjas, nõme tropp, vaid väga korralikult. (...) Ja see inimene kirjutas mulle alla „Issand, õpetaja, [nimi], te töötate ju [töökoht] õpetajana.“ Niimoodi kirjutas mulle täiesti suvakas inimene. Ja siis ma vaatasin, et täitsa uskumatu, et mul ei või nagu üldse arvamust olla. Ma täitsa vaatasin ja mõtlesin, et ma kirjutan veel, et ma olen ju ka inimene, tavakodanik nagu. See oli mulle niisugune õppetund. Ma sain aru, et ma teen sellega endale rohkem liiga, kui ma... Aga see tõsiselt riivas. Et kui ma olen õpetaja, ma nagu ei tohiksi midagi öelda. See koht panigi mind mõtlema ja see on ka väga suur põhjus, miks ma pigem jätan kommenteerimata. (A20).

Tajutav surve sotsiaalmeedias. Lisaks ilmnes, et sotsiaalmeedia kasutamisega kaasneb nii väline kui ka sisemine surve. Väline surve tuleneb erinevate sihtrühmade ootustest käituda alati sobivalt ja professionaalselt, mistõttu tunnetavad õpetajad enda tegevuse pidevat hindamist ka väljaspool tööaega. Õpetajate sõnul kaasneb sellega laiem ühiskondlik ootus, mis seab neile kõrgemad standardid võrreldes teiste ametitega. See väljendub arusaamas, et õpetajana ei ole sotsiaalmeedias võimalik käituda samamoodi nagu eraisikuna, kuna iga tegevus võib mõjutada nende professionaalset kuvandit. Õpetajate sõnul võib selline surve piirata nende eneseväljendust ning suunata neid enda käitumist teadlikult kontrollima.

Mulle teeb nii haiget, et ma olen saanud vastava kvalifikatsiooni, ma olen selle nimel näinud väga palju vaeva, ja keegi kogu aeg seab selle kahtluse alla. Just nimelt vanem. Ja ma tahaks õudselt ära panna, aga sa saad samas aru, et ei saa. Mina tunnen inimesena seda ühiskondlikku survet, ma julgen selle välja öelda. Kuna mina olen õpetaja, siis minu ootused ongi kõigil ja mina ei saa endale mingeid asju lubada. Ma ei saa endale lubada, et ma lähen ja nüüd lahmin sotsiaalmeedias ennast nüüd tühjaks. Mina tunnen, et ühiskond on selle surve mulle tekitanud. (A20)

Sisemine surve väljendub õpetajate enda kõrgetes standardites ja enesekontrollis, mis sunnib neid pidevalt jälgima enda käitumist ja kuvandit sotsiaalmeedias. Näiteks rääkis A15: „Mõtlen pikalt, kas panna, kas mitte panna, kas sellele reageerida, kuidas reageerida.“ Samuti võib sisemine surve väljenduda enda võrdlemises teiste õpetajatega, kes on sotsiaalmeedias aktiivsemad. Näiteks kirjeldas A4: „No vahest, kui vaatan neid hästi siukseid professionaalseid ja palju jälgitud õpetajaid, siis mõtlen, et nad jõuavad ja teevad nii palju ning millal mina sinna jõuan.“ Õpetajate sõnul võib sotsiaalmeedias nähtav ideaalpilt tekitada tunde, et nende enda töö ei vasta ühiskonnas kujunenud professionaalsetele ootustele.

Professionaalsed võimalused. Intervjuudest selgus, et õpetajad näevad sotsiaalmeediat keskkonnana, mis toetab nii professionaalset arengut kui ka erialast koostööd. Õpetajad peavad oluliseks võrgustike loomist, sest sotsiaalmeedia võimaldab neil suhelda kolleegidega nii enda koolist kui ka laiemalt. Õpetajad kirjeldasid, et see loob võimalusi kogemuste vahetamiseks, toe saamiseks ning professionaalse kogukonnaga seotuse tugevdamiseks. Õpetajate sõnul toetab selline pidev kogemuste vahetus nende arengut ning aitab kujundada paindlikumat ja teadlikumat professionaalset identiteeti. Lisaks tõid õpetajad esile, et sotsiaalmeedia kaudu puutuvad nad kokku erinevate õpetamismeetodite, ideede ja aruteludega, mis pakuvad uusi vaatenurki, avardavad nende arusaama enda rollist ning innustavad katsetama uusi lähenemisviise. See võimaldab neil võrrelda enda tegevust teiste

õpetajatega, reflekteerida enda tööviise ning olla kursis haridusvaldkonda puudutavate teemadega nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel tasandil.

Mul on tegelikult siit telefoni kaudu võimalik nagu tervet maailma näha ja see annab mulle võimaluse võrrelda väga palju erinevate maade õpetamispraktikaid, metoodikaid, ülesandeid. (...) Ma arvan, et see on nii palju aidanud kaasa, sest see, et maailm tänu sellele sulle lähemale tuleb, kujundab sind. See sõltub lihtsalt sellest, mis sa kaasa endale võtad. (A19)

Õpetajate sõnul on sotsiaalmeedia osa nende igapäevasest suhtlusest, mõjutades seda, kuidas nad õpilastega suhestuvad. Nad kirjeldasid, et sotsiaalmeedia võimaldab paremini mõista õpilaste huvisid ja digikeskkonda, mis omakorda toetab õpetaja tööd ning aitab luua õpilastega paremat kontakti. Näiteks rääkis A19: „Tänu sellele mul ongi nendega läbisaamine palju lihtsam, sest ma tean neid trende. Kui nad mingisuguseid asju hakkavad kasutama, siis minul on lihtne neid mõista, sest ma saan aru, kust see tulnud on ja miks see oluline on.“

Kokkuvõttes näitavad kolmanda uurimisküsimuse tulemused, et sotsiaalmeedia mõjutab õpetajate sõnul nende professionaalset identiteeti. Õpetajate hinnangul kujundab see nende arusaama enda rollist ning suunab neid enda eneseesitlust teadlikumalt reguleerima, sealhulgas pöörama suuremat tähelepanu jagatavale sisule ja enda nähtavusele sotsiaalmeedias. Lisaks kirjeldasid õpetajad, et sotsiaalmeedia kasutamine on seotud olulise emotsionaalse mõjuga ning sellega kaasneb nii väline kui ka sisemine surve, mis on seotud ootustega käituda sotsiaalmeedias õpetajale sobivalt ning vajadusega enda tegevust pidevalt jälgida ja hinnata. Samas nägid õpetajad sotsiaalmeedias ka mitmeid professionaalseid võimalusi. Nende sõnul toetab sotsiaalmeedia professionaalset arengut, võimaldab olla kursis erinevate õpetamismeetodite ja trendidega ning pakub võimalusi erialaseks koostööks. Lisaks toetab sotsiaalmeedia nende hinnangul paremat arusaamist õpilaste huvidest ja digikeskkonnast.

3.4. Õpetajate ettepanekud teistele õpetajatele sotsiaalmeedias tegutsemiseks

Neljanda uurimisküsimusega soovisime teada saada, milliseid ettepanekuid teevad õpetajad teistele õpetajatele sotsiaalmeedias tegutsemiseks. Andmeanalüüsi tulemusena eristus kaks peakategooriat: sotsiaalmeediapädevuse arendamine ning teadlik sotsiaalmeediakasutus. Teadlik sotsiaalmeediakasutus jagunes omakorda kolmeks alamkategooriaks: privaatsus, jagatav sisu ning jälgijaskonnaga arvestamine.

Sotsiaalmeediapädevuse arendamine. Intervjuudest selgus, et õpetajad soovivad teadlikult arendada sotsiaalmeediapädevust ning sellega seotud teadmisi. Õpetajad rõhutasid digipädevuse olulisust, sealhulgas teadmisi privaatsusseadetest ja turvalisusest. Nad

soovitasid olla teadlikud sotsiaalmeediaga seotud riskidest, näiteks postituste sisu võimalikust väärkasutusest. Õpetajate hinnangul aitab parem digipädevus vältida olukordi, kus sotsiaalmeedias jagatud sisu võib osutuda sobimatuks.

Lisaks soovitati olla kursis sotsiaalmeedia arengute ja muutustega. Õpetajad tõid esile, et platvormid, nende kasutusvõimalused ning kasutajate harjumused muutuvad kiiresti, mistõttu on oluline end pidevalt täiendada ja uute trendidega kursis olla. Nad soovitasid jälgida nii platvormide muutusi kui ka seda, kuidas erinevad sihtrühmad, eriti noored, sotsiaalmeediat kasutavad. Õpetajad kirjeldasid, et selline teadlikkus aitab paremini mõista õpilaste igapäevaelu ning toetada turvalist sotsiaalmeediakasutust.

Fakt on see, et õpilased elavad selles maailmas ja selles keskkonnas, nemad katsetavad ja teevad neid asju. Ja kui sina nüüd üldse ei proovi, siis need õpilased ja sina ei suuda mitte kunagi enam ühte keelt rääkida, sest nad jooksevad kaugelt juba eest ära enne, kui sina üldse tulema hakkadki. (A19)

Teadlik sotsiaalmeediakasutus. Intervjuudest selgus, et õpetajad soovivad kasutada sotsiaalmeediat teadlikult ja läbimõeldult. Õpetajad tegid ettepaneku enne igat postitust teadlikult hinnata postituse sisu ja eesmärki. Nende sõnul tuleb enne postitamist mõelda, millise mulje jagatav sisu jätab ning kuidas see võib mõjutada õpetaja professionaalset kuvandit. Samuti pidasid vajalikuks vältida sisu, mis võib olla kontekstist välja rebitud, liiga isiklik või sobimatu õpetaja rolliga. Näiteks mainiti pidude, alkoholi või muude tundlike teemade kajastamist, mis võib mõjutada õpetaja usaldusväarsust.

Mis eesmärgil sa selle postituse sotsiaalmeediasse teed? Kindlasti iga õpetaja peaks enne, kui ta midagi postitab, üles laeb või jagab, mõtlema korra, kas see, mida ta teeb, on hea või halb. Ta peaks kuidagi enne nupule vajutamist mõtlema 10 küsimust enda peas korra analüüsi mõttes läbi. (A5)

Õpetajad soovitasid olla ka sotsiaalmeedias tegutsedes teadlikud enda jälgijaskonnast. See tähendab teadlikkust sellest, kes võivad postitusi näha ning kuidas erinevad sihtrühmad, näiteks õpilased, lastevanemad ja kolleegid, neid võivad tõlgendada. Näiteks ütles A3: „Kui tegeleda sotsiaalmeediaga, siis tuleb ikkagist hoolega läbi vaadata, kes sul on selles sõbralistis ja kes sul ei ole seal. See on oluline.“ Õpetajate sõnul eeldab see oskust hinnata, kas jagatav sisu on sobiv kõigile võimalikele vaatajatele, ning arvestada, et sama postitus võib erinevates kontekstides omada erinevat tähendust.

Lisaks tehti ettepanek kehtestada selged piirid suhtluses õpilaste, lastevanemate ja kolleegidega ning läbi mõelda, milline suhtlus on sobiv ja milline mitte. See hõlmab suhtlemise viise, ajastust ning millistel tingimustel ja kui aktiivselt sotsiaalmeedias tegutsetakse. See tähendab otsuseid nii suhtluskanalite valiku, sõnumitele reageerimise aja kui

ka üldise sotsiaalmeedia kasutamise intensiivsuse kohta. Näiteks ütles A8: „Lastevanematega suhtlemine on täiesti okei, kui soovid teha seda sotsiaalmeedias. Aga sea seal endale kindlad piirid, (...) et tekitad puhkeaega. Näiteks alates viiest või kuuest sa enam ei vasta (...). Või siis nädalavahetusel sa ei vasta.“ Samuti soovitati vajadusel eristada isiklikku ja tööalast sotsiaalmeediakasutust. Õpetajad tegid ettepaneku luua eraldi sotsiaalmeediakontod, et hoida selgemat piiri erinevate rollide vahel. Õpetajate hinnangul aitab selgete piiride seadmine säilitada professionaalset rolli ning ennetada olukordi, kus see isikliku eluga liialt põimuks.

Samas toodi esile ka sotsiaalmeedia positiivne potentsiaal. Mõned õpetajad tegid ettepaneku, et sotsiaalmeediat võiks kasutada õpetajaameti populariseerimiseks ning selle väärtuse ja mitmekesisuse esiletoomiseks, jagades inspireerivaid hetki õpetajatööst ning tutvustades erinevaid tegevusi ja kogemusi. Õpetajate hinnangul võimaldab selline sisu näidata õpetajatööd laiemale publikule ning tuua esile selle igapäevaseid ja mitmekesiseid aspekte. Näiteks ütles A13: „Ma väga väärtustan seda, et õpetajad jagavad. Minu meelest võiks rohkem jagada, et ühiskonnas oleks rohkem näha õpetajatöö positiivset ja ägedat poolt. Muidu jääbki õpetajatööst kuvand, et „appi kui õudne“ ja „miks sa tahad“.“ Nad leidsid, et sotsiaalmeedia kaudu on võimalik suurendada õpetajaameti nähtavust ning kujundada teadlikumalt positiivsemat kuvandit õpetaja rollist.

Laiemalt ma arvan, et kuna see ongi nüüd ajas muutunud hästi aktuaalseks viimaste aastatega. Just see, et need noored õpetajad jõuavad sinna TikToki ja Instagrammi ja tänu sellele nad jõuavad ka erinevatesse telesaadetes ja asjadesse, nad on pildis kogu aeg. Siis tegelikult see on see, mis soodustab ka õpetaja järelkasvu ju. See tegelikult motiveerib. Sa näed, et õpetaja töö võib ka olla väga lahe. (A2)

Kokkuvõttes näitavad neljanda uurimisküsimuse tulemused, et õpetajad soovivad sotsiaalmeedias tegutseda teadlikult ja läbimõeldult, pöörates tähelepanu nii enda oskustele kui ka igapäevasele käitumisele. Nende hinnangul peaks iga õpetaja teadlikult arendama enda sotsiaalmeediapädevust, sealhulgas teadmisi turvalisusest ning võimalikest riskidest. Samuti soovitasid nad pöörata tähelepanu privaatsusele, mõelda läbi, millist sisu nad jagavad, ning arvestada enda jälgijaskonnaga. Lisaks tehti ettepanek olla kursis sotsiaalmeedia arengute ja kasutustrendidega, et paremini mõista õpilastele nähtavat sisu ning tegutseda selles keskkonnas teadlikult. Õpetajad soovitasid teha teadlikke valikuid nii kontaktide kui ka suhtlusviiside osas ning kehtestada selged piirid, mis aitavad eristada töö- ja eraelu. Samuti tegid õpetajad ettepaneku kasutada sotsiaalmeediat õpetajatöö toetamiseks ja õpetajaameti populariseerimiseks, jagades positiivseid ja inspireerivaid kogemusi.

4. Arutelu

Magistritöö eesmärk oli selgitada välja õpetajate kirjeldused enda sotsiaalmeediakasutusest ning isikliku elu ja professionaalse rolli vaheliste piiride kujundamisest sotsiaalmeedias, sotsiaalmeedia tajutud mõjust nende professionaalsele identiteedile ning nende ettepanekud teistele õpetajatele sotsiaalmeedias tegutsemiseks. Lähtudes eesmärgist ja sõnastatud uurimisküsimustest, arutleme peatükis olulisemate uurimistulemuste üle, seostades neid varasemalt käsitletud teooriaga.

Esimese uurimisküsimusega soovisime välja selgitada, kuidas kirjeldavad õpetajad enda sotsiaalmeediakasutust. Tulemused näitasid, et õpetajad eristavad sotsiaalmeedias peamiselt kahte rolli: tarbija ja postitaja. Võrreldes neid rolle Brandtzægi ja Heimi (2011) kasutajatüüpidega, ilmneb küll kattuvus, kuid õpetajad ei teadvusta ega erista enda rolle nii detailselt. Intervjuudest selgus, et õpetajad kasutavad sotsiaalmeediat peamiselt informatsiooni ja ideede saamiseks, mistõttu hõlmab tarbija roll nii „vaiksete jälgijate“ kui ka osaliselt „juhuslike kasutajate“ tunnuseid (Brandtzæg & Heim, 2011). Sarnaselt koondab postitaja roll enda alla mitu Brandtzægi ja Heimi (2011) aktiivsemat kasutajatüüpi, nagu „aktiivsed kasutajad“, „suhtlejad“ ja osaliselt ka „arutlejad“. Õpetajate kirjeldustes ei ilmnenu nende rollide vahel siiski selget eristust, sest näiteks aruteludes osalemist ei käsitletud eraldiseisva rollina, vaid pigem osana postitamisest, jagamisest või suhtlemisest. Samuti võib õpetaja samaaegselt tegutseda nii tarbija kui postitajana. Selle põhjal võib järeldada, et õpetajate rollid sotsiaalmeedias on paindlikud ning sõltuvad olukorrast, vajadusest ja platvormist, mis on kooskõlas Wolfers jt (2025) käsitlemusega. Seega loob Brandtzægi ja Heimi (2011) kasutajatüüpide käsitus õpetajate sotsiaalmeediakasutuse mõtestamiseks kasuliku raamistiku, kuid ei kirjelda täielikult nende rollide muutlikkust erinevates olukordades.

Tulemustest ilmnes selgelt, et õpetajad kasutavad sotsiaalmeediat mitmel eesmärgil. Kõige enam kasutatakse sotsiaalmeediat suhtlemiseks nii isiklikel kui ka tööalastel eesmärkidel. Suhtluse puhul peeti eriti oluliseks kiirust ja mugavust, mida võimaldab õpetajate sõnul Messenger. See kinnitab sotsiaalmeedia keskset funktsiooni suhtlusvahendina, kus olulisel kohal on kasutajate loodud sisu ja omavaheline suhtlemine (Aichner *et al.*, 2021). Samuti leidsime, et õpetajad kasutavad endi sõnul sotsiaalmeediat inspiratsiooni kogumiseks, mis toetab varasemaid uuringuid, mille järgi toimib sotsiaalmeedia õpetajate jaoks professionaalse arengu ja õppimise keskkonnana (Carpenter *et al.*, 2024; Staudt Willet, 2024). Lisaks ilmnes, et sotsiaalmeedia täidab õpetajate jaoks meelelahutuslikku ja informatiivset

funktsiooni, aidates neil lõõgastuda ning kursis olla nii ühiskonnas toimuva kui ka õpilastele oluliste trendidega. Seega jõudsimme järeldusele, et õpetajate sotsiaalmeediakasutus täidab mitut eesmärki, ühendades isikliku suhtluse, tööalase infovahetuse, professionaalse arengu ja meelelahutuse.

Teise uurimisküsimusega soovisime välja selgitada, kuidas kujundavad õpetajad endi sõnul piire isikliku elu ja professionaalse rolli vahel sotsiaalmeedias. Tulemustest ilmnes, et õpetajad seavad kõige selgemini piire õpilastega suhtlemisel, vältides nendega sotsiaalmeedias kontaktide loomist või tehes seda pärast õpingute lõppu. Õpetajad hoiavad teadlikult piire, et eristada enda professionaalset rolli isiklikust elust, mis on kooskõlas Anderssoni ja Hedströmi (2024) käsitlusega, mille kohaselt luuakse piire erinevate rollide haldamiseks ning nende omavahelise segunemise vähendamiseks. Sotsiaalmeedia kontekstis on piiride hoidmine oluline, sest varasemates uuringutes on leitud, et õpetaja isiklik ja professionaalne identiteet võivad digikeskkondades kergesti põimuda (Levy *et al.*, 2024; Noakes & Hook, 2021). Ka Kolber ja Heggart (2025) rõhutavad, et õpetaja roll sotsiaalmeedias võib paikneda isikliku ja professionaalse identiteedi piiril, mistõttu tuleb õpetajal pidevalt hinnata, millises rollis ta erinevate sihtrühmade ees nähtav on. Seega, kuna õpetaja ja õpilase suhe põhineb selgel rollijaotusel, võib õpilastega sotsiaalmeedias distantssi hoidmine aidata vältida olukordi, kus õpetaja isiklik eneseesitlus hakkab mõjutama tema professionaalset rolli. Sellest lähtuvalt leiame, et õpilastega sotsiaalmeedias distantssi hoidmine ei ole ainult isiklik eelistus, vaid viis säilitada õpetaja ja õpilase vahelises suhtluses selgem rollipiir.

Samas näitasid tulemused, et piirid ei ole kõikide sihtrühmade puhul ühesugused. Kui õpilastega suhtlemisel olid õpetajad pigem ettevaatlikud, siis lastevanemate ja kolleegidega suhtlemisel ilmnes suurem paindlikkus. Lastevanematega suhtlemisel eelistasid osad õpetajad ametlikke kanaleid, kuid teised nägid sotsiaalmeediat praktilise ja kiire suhtlusvahendina. Kolleegidega sotsiaalmeedias suhtlemine oli sageli seotud tööalase koostöö ja infovahetusega. Erinevus suhtluses näitab, et õpetajad ei loo sotsiaalmeedias üht kindlat piiri, vaid kohandavad seda vastavalt sihtrühmale ja olukorrale. See toetab varasemaid uuringuid, mille järgi on õpetaja identiteet sotsiaalmeedias kontekstipõhine ning sõltub platvormist, sihtrühmast ja rollist, milles õpetaja parasjagu tegutseb (Kolber & Heggart, 2025; Soh *et al.*, 2024). Jõudsimme järeldusele, et piirid sotsiaalmeedias kujunevad paindlikult ning sõltuvad sellest, millist rolli, suhtluse eesmärki ja vastutust õpetaja konkreetse olukorra puhul tajub.

Samuti ilmnes, et õpetajad ei reguleeri ainult seda, kellega nad suhtlevad, vaid ka seda, milline osa nende isiklikust elust on eri sihtrühmadele kättesaadav. Jagatava sisu

valimine on õpetajate jaoks teadlik tegevus, mille käigus mõeldakse enne postitamist läbi, millise mulje jagatav sisu võib jätta, välditakse liigselt isikliku informatsiooni avaldamist ning hinnatakse, milline sisu sobib õpetajarolliga. Varasemates uuringutes on rõhutatud, et sotsiaalmeedias tegutsemine eeldab õpetajatelt pidevat refleksiooni selle üle, mida ja kellele jagada (Kolber & Heggart, 2025; Vizcaíno-Verdú & Abidin, 2023). Seda toetab ka Soh jt (2024) käsitus, mille kohaselt digikeskkond ei ole ainult koht, kus identiteeti väljendatakse, vaid see kujundab viise, kuidas inimene end erinevates olukordades esitleb. Meie uuringu tulemused kinnitavad seda, sest õpetajad tajusid, et ka isikliku sisu jagamisel võivad eri sihtrühmad tõlgendada nende tegevust õpetajarolli kaudu. Sellest järeldame, et jagatava sisu teadlik piiramine on õpetajate jaoks viis kontrollida enda nähtavust ning hoida isikliku elu ja professionaalse rolli vahelist piiri.

Kolmanda uurimisküsimusega soovisime välja selgitada, kuidas õpetajate arvates mõjutab sotsiaalmeedia nende professionaalset identiteeti. Tulemused näitasid, et õpetajad näevad sotsiaalmeediat võimalusena erialaseks arenguks ja koostööks. See on kooskõlas varasemate uuringutega, mille kohaselt toetab sotsiaalmeedia õpetajate professionaalset õppimist, teadmiste jagamist ja võrgustike kujunemist (Carpenter *et al.*, 2024; Staudt Willet, 2024). Õpetajad tõid esile, et sotsiaalmeedia annab neile ligipääsu rahvusvahelisele suhtlusele ning uutele õpetamismeetoditele, mis võimaldab neil enda tööd võrrelda, mõtestada ja arendada. See on kooskõlas käsitlusega, mille järgi õpetaja professionaalne identiteet kujuneb pidevalt tööalaste kogemuste ja suhete tõlgendamise kaudu (Akkerman & Meijer, 2011; Hong *et al.*, 2024). Sotsiaalmeedias avaldub see eelkõige haridusvaldkonnaga seotud tegevustes, näiteks õpetamismeetodite jagamises, erialastes aruteludes osalemises või enda töö reflekteerimises (Hong *et al.*, 2024; Kolber & Heggart, 2025). Sellest lähtuvalt leiame, et sotsiaalmeedia ei ole õpetajate jaoks üksnes infoallikas, vaid professionaalse õppimise ja enesemõtestamise keskkond, mis võib toetada õpetaja professionaalse identiteedi arengut.

Intervjuudest selgus, et õpetajad tunnevad sotsiaalmeedias tegutsedes vajadust jälgida enda käitumist ja eneseesitlust ka eraisikuna. See on kooskõlas varasemate uuringutega, mille kohaselt sotsiaalmeedia hägustab õpetajate rollide vahelisi piire ning laiendab õpetajate ametikohustusi ka väljapoole traditsioonilist töökeskkonda (Levy *et al.*, 2024; Noakes & Hook, 2021). Samuti ilmnes, et õpetajad kogevad sotsiaalmeedias nii välist kui ka sisemist survet: väline surve on seotud ühiskondlike ootustega käituda õpetajale sobivalt, sisemine surve aga enesekontrolli, ettevaatlikkuse ja teiste õpetajatega võrdlemisega. Leiame, et seda survet võib tugevdada ka sotsiaalmeedias saadud tagasiside, sest positiivne tagasiside võib suurendada õpetaja enesekindlust ja julgustada enda tööalaseid kogemusi jagama, samas kui

negatiivne tagasiside või kriitika võib tekitada ebakindlust ning suunata õpetajat enda arvamusi või kogemusi vähem avaldama. Seda toetab ka Carpenteri ja Harvey (2019) käsitus, mille järgi sotsiaalmeedias kogetud reaktsioonid võivad mõjutada õpetajate enesehinnangut ja edasist sotsiaalmeediakasutust. Kolber ja Heggart (2025) on samuti rõhutanud, et pidev nähtavus sotsiaalmeedias ja sellega kaasnev tähelepanu süvendavad identiteetide põimumist ning võivad tekitada stressi. Sellest lähtuvalt järeldame, et sotsiaalmeedia mõjutab seda, kuidas õpetajad enda professionaalset rolli kogevad, sest nad peavad pidevalt jälgima ja hindama, kuidas nende tegevus õpetajarolliga kokku sobib.

Neljanda uurimisküsimusega soovisime välja selgitada, milliseid ettepanekuid teevad õpetajad teistele õpetajatele sotsiaalmeedias tegutsemiseks. Õpetajate ettepanekutes tõusis esile vajadus kasutada sotsiaalmeediat teadlikult ja läbimõeldult. Soovitati mõelda läbi, millist sisu jagatakse ning kuidas see võib mõjuda erinevatele sihtrühmadele, sealhulgas õpilastele, lastevanematele ja kolleegidele. See kinnitab varasemates uuringutes esile toodud arusaama, et õpetajad loovad sotsiaalmeedias avalikku kuvandit ning nende tegevust jälgitakse ja hinnatakse pidevalt (Kolber & Heggart, 2025; Vizcaíno-Verdú & Abidin, 2023). Sellest lähtuvalt järeldame, et sotsiaalmeediat ei käsitleta ainult isikliku väljendusruumina, vaid keskkonnana, kus õpetaja peab arvestama enda jälgijaskonnaga ja kuidas jagatud sisu võib mõjutada suhteid õpilaste, lastevanemate ja kolleegidega. Leiame, et õpetajate ettepanekud on ennetava tähendusega, aidates vähendada võimalikke arusaamatusi ja pingeid ning toetades teadlikumat tegutsemist eri sihtrühmade ees.

Tulemustest selgus, et õpetajad soovitasid hoida tööalase ja isikliku sotsiaalmeediakasutuse lahus ning teadvustada enda piire. Õpetajate kogemuste põhjal võib piiride hägustumine tekitada ebamugavust, pingeid ja ebakindlust, mistõttu peeti oluliseks ennetada olukordi, kus isiklik ja tööalane suhtlus omavahel põimuvad. Lisaks soovitasid õpetajad enne postitamist kaaluda, kellele jagatav sisu nähtav on, kuidas seda võidakse tõlgendada ning kas see sobib kokku õpetajarolliga. See viitab refleksiooni vajadusele digikeskkonnas, kus identiteet on pidevas muutumises ning mõjutatud nii isiklikest valikutest kui ka ühiskondlikest ootustest (Soh *et al.*, 2024). Sellest lähtuvalt järeldame, et õpetajate soovitusel ei piirdu üksikute käitumisreeglitega, vaid viitavad vajadusele arendada teadlikku ja vastutustundlikku sotsiaalmeediakasutust.

Tulemused näitavad, et õpetajate soovitusel ei ole juhuslikud, vaid peegeldavad laiemalt sotsiaalmeediaga seotud pingeid ja ootusi, mida nad enda igapäevases töös kogevad. Seetõttu võib neid käsitleda kogemuspõhiste strateegiatena, mis aitavad toime tulla rollide põimumise, nähtavuse ja vastutusega digikeskkonnas. Selline praktiline teadmine on oluline

mitte ainult üksikutele õpetajatele, vaid ka laiemalt haridusvaldkonnas, kus sotsiaalmeedia kasutamine on muutumas üha tavapärasemaks.

Magistritöö väärtus seisneb selles, et see annab põhjaliku ülevaate õpetajate sotsiaalmeediakasutusest ning identiteetide kujunemisest ja nende vahelistest piiridest. Töö tulemused pakuvad praktilist sisendit õpetajatele, kes peavad igapäevaselt sotsiaalmeedias enda rolli ja käitumist kujundama. Selline teadmistepagas on väärtuslik sisend õpetajakoolituse arendamisel, võimaldades klassiõpetaja õppekavasse lisada teemasid, mis aitavad tulevastel õpetajatel paremini mõista sotsiaalmeedia toimimist, kujundada enda identiteeti ning vältida sotsiaalmeedia kasutamisega seotud riske. Samal ajal pakub töö olulist tuge tegevõpetajatele, kes võivad leida uurimusest uusi ideid ja praktilisi lähenemisviise sotsiaalmeedia eesmärgipärasemaks kasutamiseks.

Magistritöö piiranguna saab välja tuua, et tulemused tuginevad õpetajate enesekirjeldustel, mis ei pruugi täielikult kajastada nende tegelikku käitumist. Arvestades sotsiaalmeedia kiiret arengut, on oluline uurida ka seda, kuidas uued platvormid ja kasutusvõimalused mõjutavad õpetajate identiteeti ning piiride kujunemist ajas. Samuti võiks keskenduda sellele, millist tuge vajavad õpetajad sotsiaalmeedias tegutsemiseks ning kuidas seda toetust kõige tõhusamalt pakkuda. Kokkuvõttes aitab töö mõista sotsiaalmeedia mitmetahulist rolli õpetaja elus ning toetab teadlikuma ja professionaalsema digikäitumise kujundamist. Töö pakub praktilisi teadmisi, mis aitavad õpetajatel turvalisemalt, enesekindlamalt ja eesmärgipärasemalt sotsiaalmeedias tegutseda.

Tänuõnad

Soovime tänada kõiki uuringus osalenud õpetajaid, kes olid nõus enda kogemusi jagama ning andsid meie magistritööle väärtusliku sisendi. Oleme südamest tänulikud enda juhendajale Pihel Hundile toetuse, hea koostöö ja edasiviiva tagasiside eest kogu tööprotsessi vältel. Samuti täname enda lähedasi, kes olid meile toeks magistritöö kirjutamise ajal.

Autorsuse kinnitus

Magistritöö koostamisel jagasime töömahu omavahel võrdselt. Mõlemad viisime iseseisvalt läbi ja transkribeerisime kümme intervjuud. Andmeanalüüsi käigus kasutasime osalist kaaskodeerimist, mille raames kodeerisime koos neli intervjuud ning ülejäänud intervjuud kodeerisime iseseisvalt. Magistritöö kirjutamisel tegime tihedat koostööd, vahetades pidevalt mõtteid ja andes teineteisele edasiviivat tagasisidet. Töö kirjutasime Google Drive'i

keskkonnas, mis võimaldas reaalajas teineteise tööd jälgida, küsimusi esitada ja soovitusi anda. Lisaks tegime regulaarselt videokõnesid ning suhtlesime igapäevaselt Messengeri vahendusel, et arutada tehtut ja leppida kokku järgmised sammud.

Sissejuhatuse esialgsed ideed sõnastas Annaliisa, mille põhjal kirjutas Sandra lõpliku versiooni. Teoreetilise ülevaate kirjutamisel keskendus Annaliisa esimesele kahele peatükile ning Sandra kolmandale ja neljandale peatükile, kuid kogu protsessi vältel täiendasime ja viimistlesime teineteise tööd. Lausete sõnastamisel ja keelelisel toimetamisel kasutasime ka ChatGPT (OpenAI, 2026) abi. Metoodika peatüki esialgse versiooni koostas Annaliisa, mida Sandra seejärel lühendas, täpsustas ja toimetas. Tulemuste peatüki kirjutasime ühiselt ning iga uurimisküsimuse tulemuste käsitlemisel tegime videokõne, mille käigus arutlesime, mida esile tuua ja milliseid tsitaate kasutada. Arutelu peatükis kirjutas Annaliisa esimese uurimisküsimuse tulemuste tõlgenduse ning Sandra ülejäänud osa, kuid täiendasime teineteise tekste vastastikku.

Tööprotsessi käigus vastutas Sandra juhendajaga suhtlemise eest, saates kirju ning leppides kokku kohtumised, kus osalesid mõlemad, ning Annaliisa kasutatud kirjanduse vormistamise ja lisade koostamise eest. Kuigi töö erinevates etappides jagunesid ülesanded osaliselt erinevalt, panustasime kogu protsessi vältel võrdselt nii andmekogumisse, analüüsi kui ka kirjutamisse.

Kinnitame, et oleme koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Annaliisa Häling

/allkirjastatud digitaalselt/

12.05.2026

Sandra Look

/allkirjastatud digitaalselt/

12.05.2026

Kasutatud kirjandus

- Aichner, T., Grünfelder, M., Maurer, O., & Jegeni, D. (2021). Twenty-Five Years of Social Media: A Review of Social Media Applications and Definitions from 1994 to 2019. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 24(4), 215–222.
<https://doi.org/10.1089/cyber.2020.0134>
- Akkerman, S. F., & Meijer, P. C. (2011). A Dialogical Approach to Conceptualizing Teacher Identity. *Teaching and Teacher Education*, 27(2), 308–319.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.08.013>
- Andersson, A., & Hedström, K. (2024). How education professionals manage personal and professional boundaries when using social technologies. *New Technology, Work and Employment*, 39(3), 382–401. <https://doi.org/10.1111/ntwe.12301>
- Brandtzæg, P. B., & Heim, J. (2011). A typology of social networking sites users. *International Journal of Web Based Communities*, 7(1), 28–51.
<https://doi.org/10.1504/IJWBC.2011.038124>
- Carpenter, J. P., & Harvey, S. (2019). “There’s no referee on social media”: Challenges in educator professional social media use. *Teaching and Teacher Education*, 86, 102904.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.102904>
- Carpenter, J. P., Morrison, S. A., Shelton, C. C., Clark, N., Patel, S., & Toma-Harrold, D. (2024). How and why educators use TikTok: Come for the fun, stay for the learning? *Teaching and Teacher Education*, 142, 104530.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2024.104530>
- Fenzl, T., & Mayring, P. (2017). QCAmapp: Eine interaktive Webapplikation für qualitative Inhaltsanalyse. *Zeitschrift für Soziologie der Erziehung und Sozialisation ZSE*, 37, 333–340.
- Hong, J., Francis, D. C., & Schutz, P. A. (2024). Reconceptualizing Teacher Identity Development. *Educational Psychologist*, 59(3), 159–176.
<https://doi.org/10.1080/00461520.2023.2292713>
- Kolber, S., & Heggart, K. (2025). ‘Splintered selves’: Teachers’ online fragmented identities navigating the personal, political and professional. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/13540602.2025.2472687>
- Levy, R., Asman, O., & Barnoy, S. (2024). Boundary-blurred behaviors in academic teachers-students facebook interaction: are guidelines needed? A cross-sectional study. *BMC Nursing*, 23(1), 1–11. <https://doi.org/10.1186/s12912-024-02466-y>

- Marcelo-Martínez, P., Yot-Domínguez, C., & Marcelo, C. (2024). How and why teachers use social networks for professional learning. *Teacher Development*, 28(3), 317–329. <https://doi.org/10.1080/13664530.2023.2296611>
- McAdams, D. P., Trzesniewski, K., Lilgendahl, J., Benet-Martinez, V., & Robins, R. W. (2021). Self and Identity in Personality Psychology. *Personality Science*, 2(1). <https://doi.org/10.5964/ps.6035>
- Mertens, D. M. (2014). Ethical use of qualitative data and findings. In U. Flick (Ed.), *The SAGE handbook of qualitative data analysis* (pp. 510–523). SAGE.
- Nelke, A. (2014). *Õpetaja personaalse ja professionaalse identiteedi kooskõla ja töörahulolu ühe Eesti Waldorfkooli õpetajate näitel*. [magistritöö, Tartu Ülikool]. ADA. <http://hdl.handle.net/10062/42036>
- Noakes, S., & Hook, S. (2021). The Blurred Line between the Professional and the Personal: Regulation of Teacher Behaviour on Social Media. *Australian Journal of Education*, 65(1), 6–23. <https://doi.org/10.1177/0004944120924889>
- Olev, A., & Alumäe, T. (2024). Open source platform for Estonian speech transcription. *Language Resources & Evaluation*, 59, 4421–4438. <https://doi.org/10.1007/s10579-024-09777-1>
- OpenAI. (2026). *ChatGPT* [suur keelemudel]. <https://chatgpt.com/>
- Pishghadam, R., Golzar, J., & Miri, M. A. (2022). A New Conceptual Framework for Teacher Identity Development. *Frontiers in Psychology*, 13, 876395. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.876395>
- Porter, G. (2024). Teacher Identities in the Digital Age: A Cross-Provincial Analysis of Social Media Guidance for Educators. *Journal of Contemporary Issues in Education*, 19(2), 131–154. <https://doi.org/10.20355/jcie29608>
- Post, A. (2025). *Õpetaja kui sisulooja sotsiaalmeedias: Instagramis hariduslikku sisu jagavate eesti klassiõpetajate kogemused*. [magistritöö, Tartu Ülikool]. ADA. <https://hdl.handle.net/10062/110930>
- Richter, E., Carpenter, J. P., Meyer, A., & Richter, D. (2022). Instagram as a platform for teacher collaboration and digital social support. *Computers & Education*, 190, 104624. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2022.104624>
- Ruslin, R., Mashuri, S., Rasak, M. S. A., Alhabsyi, F., & Syam, H. (2022). Semi-structured Interview: A methodological reflection on the development of a qualitative research instrument in educational studies. *IOSR Journal of Research & Method in Education*, 12(1), 22–29.

- Räim, S., & Siibak, A. (2014). Teacher-student interaction on social networking sites: teachers' perceptions and experiences. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri. Estonian Journal of Education*, 2(2), 176–199. <https://doi.org/10.12697/eha.2014.2.2.07>
- Shamburg, C., Zieger, L., Mason, D., Amerman, T., & Zieger, H. (2025). Teachers and ChatGPT: The first wave on TikTok. *Teaching and Teacher Education*, 159, 104993. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2025.104993>
- Soh, S., Talaifar, S., & Harari, G. M. (2024). Identity development in the digital context. *Social & Personality Psychology Compass*, 18(2), e12940. <https://doi.org/10.1111/spc3.12940>
- Staudt Willet, K. B. (2024). Early career teachers' expansion of professional learning networks with social media. *Professional Development in Education*, 50(2), 386–402. <https://doi.org/10.1080/19415257.2023.2178481>
- Suarez, V., & McGrath, J. (2022). Teacher professional identity: How to develop and support it in times of change. *OECD Education Working Papers*, No. 267. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b19f5af7-en>
- Zoom Communications, Inc. (2026). *Zoom Workplace* (version 6.7.7) [Computer software]. <https://www.zoom.com/>
- Tajik, O., Golzar, J., & Noor, S. (2025). Purposive Sampling. *International Journal of Education & Language Studies*, 2(2), 1–9. <https://doi.org/10.22034/ijels.2025.490681.1029>
- Tartu Ülikooli eetikakeskus. (2023). *Hea teadustava*. 2. Tr. https://eetika.ee/sites/default/files/2023-06/HEA%20TEADUSTAVA_2023.pdf
- Valk, A. (2003). Identiteet. J. Allik, A. Realo, & K. Konstabel (toim), *Isiksusepsühholoogia* (lk 225–250). TÜ Kirjastus.
- Vears, D. F., & Gillam, L. (2022). Inductive content analysis: A guide for beginning qualitative researchers. *Focus on Health Professional Education*, 23(1), 111–127. <https://doi.org/10.11157/fohpe.v23i1.544>
- Vizcaino-Verdú, A., & Abidin, C. (2023). TeachTok: Teachers of TikTok, micro-celebrification, and fun learning communities. *Teaching and Teacher Education*, 123, 103978. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103978>
- Wolfers, L. N., Neumann, D., Klein, S. H., Gaiser, F., Anderl, C., & Utz, S. (2025). What do you mean by “social media”? Introducing the Reporting Items for Social Media Research (RISoMeR). *Annals of the International Communication Association*, 49(3), 192–204. <https://doi.org/10.1093/anncom/wlaf009>

Lisa 1. Intervjuukava

Enne küsimuste juurde asumist selgitan lühidalt, mida tähendab „identiteet“. Identiteet on inimese enesetaju ehk teadmine iseendast. See tähendab seda, kuidas inimene mõistab ja tajub ennast erinevates rollides ja olukordades, näiteks pereliikmena, sõbrana või ühiskonna liikmena.

SISSEJUHATAVAD KÜSIMUSED

1. Rääkige palun veidi endast ja oma teekonnast õpetajaks.
 - Kui vana te olete?
 - Milline on teie õpetamiskogemus?
 - Kas te olete aineõpetaja või klassiõpetaja?
2. Kuidas te sõnastaksite oma õpetaja identiteeti – see tähendab, kes te olete õpetajana?
 - Millised põhimõtted teid õpetajana iseloomustavad?
 - Kas see identiteet on teie jaoks oluline? Palun põhjendage.
3. Mis on teie meelest sotsiaalmeedia?
4. Milline on teie sotsiaalmeedia kasutamise harjumus?
 - Kui tihti te kasutate sotsiaalmeediat?
 - Millal viimati postitasite?
 - Milliseid platvorme kasutate kõige sagedamini?
 - Mis eesmärgil te neid kasutate?
5. Millises rollis te olete sotsiaalmeedias?
6. Kes tavaliselt näevad teie postitusi või tegevusi sotsiaalmeedias?
7. Millised on teie põhimõtted info jagamisel sotsiaalmeedias sõpradega? ...õpilastega?
...lapsevanematega? ...kolleegidega?

PÕHIKÜSIMUSED

8. Kuidas on teie identiteet sotsiaalmeedias aja jooksul muutunud? Tooge näiteid.
 - Mis on muutuse põhjustanud?
 - Kas see identiteet on pigem teadlikult kujundatud või loomulikult kujunenud?
9. Kuidas on teiste inimeste reaktsioonid või ootused teid sotsiaalmeedias mõjutanud?
 - Kas olete muutnud enda identiteeti nende reaktsioonide tõttu? Kui jah, siis kuidas?
 - Kas teiste inimeste ootused loovad vaikseid reegleid? Kui jah, siis milliseid?
10. Kas olete kogenud identiteedikonflikte seoses sellega, kuidas te sotsiaalmeedias välja paistate?

- Milline olukord see oli?
 - Kuidas te sellega toime tulite?
11. Kuidas on sotsiaalmeedia teie identiteeti õpetajana toetanud?
 12. Milline on teie õpetaja identiteet sotsiaalmeedias?
 - Millist sisu te jagate pigem õpetajana?
 13. Milline on teie isiklik identiteet sotsiaalmeedias?
 - Millist sisu te jagate pigem eraisikuna?
 14. Kuidas te otsustate, kus jookseb piir isikliku ja õpetaja identiteedi vahel sotsiaalmeedias?
 - Kuidas eristate?
 - Mida selleks teete?
 15. Milliseid väljakutseid olete kogenud enda identiteedi kujundamisel sotsiaalmeedias?
 16. Kas tunnete ühiskondlikku survet käituda sotsiaalmeedias õpetajale sobivalt?
 - Kuidas see surve väljendub?
 - Kas see mõjutab teie otsuseid, millist sisu sotsiaalmeedias avaldate?
 - Kas mõne sisu postitamine tekitab rohkem kõhklusid?
 - Kas olete pidanud midagi muutma või maha võtma? Tooge näiteid.
 17. Kas erinevad identiteedid sotsiaalmeedias on teie tekitanud mingeid emotsioone? Tooge näiteid.

LÕPETAVAD KÜSIMUSED

18. Millist rolli näete õpetajatel laiemalt sotsiaalmeedias?
19. Kuidas näete tulevikus oma enda identiteeti sotsiaalmeedias?
20. Millist toetust õpetajad vajaksid, et enda identiteeti sotsiaalmeedias paremini kujundada?
21. Milliseid soovitusi annaksite teistele õpetajatele seoses identiteedi kujundamisega sotsiaalmeedias?
22. Kas on midagi, mida sooviksite veel lisada, mis aitaks paremini mõista teie kogemusi?

Lisa 2. Informeeritud nõusoleku vorm

Oleme TÜ haridusteaduste instituudi klassiõpetaja õppekava üliõpilased Annaliisa Häling ja Sandra Look ja palume Teil osaleda meie lõputöö intervjuus. Lõputöö eesmärk on selgitada välja õpetajate arvamused seoses nende isikliku ja professionaalse identiteetiga sotsiaalmeedias ning nende suurimad väljakutsed ja ettepanekud identiteedi kujundamisel sotsiaalmeedias. See võimaldab ka Teil endal mõelda ja reflekteerida, milline on Teie identiteet sotsiaalmeedias.

Intervjuu kestab kuni 60 minutit. Intervjuu toimub Teile sobivas kokkulepitud kohas. Teil on igal ajal võimalik küsimustele vastamisest loobuda või katkestada intervjuul osalemine.

Palume Teie nõusolekut intervjuu salvestamiseks, kogutud andmete töötlemiseks ja analüüsiks. Pärast intervjuud viime salvestise kirjalikule kujule. Selle käigus asendatakse Teie nimi pseudonüümiga ning eemaldatakse Teie ja teiste isikute äratundmist võimaldav info.

Intervjuude salvestusi ning transkriptsioone hoitakse turvaliselt isiklikus parooliga kaitstud arvutis, millele on ligipääs lõputöö autoritel.

Helisalvestised ja transkriptsioonid kustutatakse pärast lõputöö kaitsmist.

Pärast intervjuud on Teil õigus 14 päeva jooksul meile teada anda, kui Te siiski ei soovi enda intervjuu kasutamist uuringus. Siis eemaldatakse see andmestikust. Kõik tulemused avaldatakse uuringus üldistatult.

Kui olete nõus intervjuus eeltoodud tingimustel osalema, kinnitage seda palun oma allkirjaga lehe pöördel või digiallkirjaga.

Kui Teil tekib uuringu kohta küsimusi, siis andke julgesti teada.

Annaliisa Häling, annaliisa.haling@ut.ee

Sandra Look, sandra.look@ut.ee

Kui olete nõus intervjuus eeltoodud tingimustel osalema, kinnitage seda palun oma allkirjaga.

Mina, , olen nõus osalema
käesolevas uuringus.

Kuupäev:

Allkiri:

Lisa 3. Näide ChatGPT-ga peetud vestlusest

Sisend	Palun anna tagasisidet nüüd nendele kategooriate nimetustele. Vajadusel paku sobivamaid variante. RQ2: Kuidas õpetajad nende endi sõnul kujundavad piire professionaalse rolli ja isikliku elu vahel sotsiaalmeedias? Kategooriad koos koodidega: 1. Kontaktide piirid: Kontakt_õpilased_piirab; Kontakt_õpilased_ei_piira; Kontakt_lapsevanemad_piirab; Kontakt_lapsevanemad_ei_piira; Kontakt_kolleegid_piirab; Kontakt_kolleegid_ei_piira 2. Sisulised piirid: Sisu_eneseregulatsioon; Eraelu_kaitse 3. Struktuursed piirid: 3.1. Platvormide eristamine töö ja era vahel: Töö_sotsiaalmeedia_platvormis; isiklik_konto_eristatud_tööst 3.2. Ajalinepiirang: Ei_vasta_pärast_tööaega; Nädalavahetus_töövaba; Teavitused_piiratud
Vastus	Su kategooriad on juba üsna hästi läbimõeldud ja loogilise struktuuriga 👍— eriti see, et eristad kontakt-, sisulisi ja struktuurseid piire. Allpool annan täpsema tagasiside ja pakun vajadusel selgemaid või akadeemilisemalt ühtlasemaid variante. 1. Kontaktide piirid ✅ Hea ja arusaadav. 💡 Alternatiivid (veidi akadeemilisemad / täpsemad): • Sotsiaalsete kontaktide piirid • Suhtluspiirid • Kontaktipiirid sotsiaalmeedias 👉 Soovitus: „<i>Suhtluspiirid</i>“ (lühem ja selgem) 2. Sisulised piirid ⚠️ Natuke ebamäärane (mis „sisu“ täpselt tähendab). 💡 Alternatiivid: • Sisu jagamise piirid • Eneseväljenduse piirid • Avaldatava sisu piirid 👉 Soovitus: „<i>Sisu jagamise piirid</i>“ (kõige selgem) 3. Struktuursed piirid ⚠️ Mõiste on korrektne, aga võib jääda veidi abstraktseks. 💡 Alternatiivid: • Tehnilised ja korralduslikud piirid • Praktilised piirid • Struktuuri- ja ajakorralduslikud piirid 👉 Soovitus: „<i>Struktuursed ja ajakorralduslikud piirid</i>“

3.1. Platvormide eristamine töö ja era vahel

⚠ Natuke pikk ja kohmakas.

💡 Alternatiivid:

- **Platvormide eristamine**
- **Töö- ja eraelu platvormide eristamine**
- **Kontode ja platvormide eristamine**

👉 Soovitus: „Töö- ja eraelu platvormide eristamine“

3.2. Ajalinepiirang

⚠ Kirjaviga (peaks olema lahku) + võiks olla loomulikum.

💡 Alternatiivid:

- **Ajapiirangud**
- **Ajalised piirid**
- **Tööaja piirid**

👉 Soovitus: „Ajalised piirid“

Kokkuvõte (soovitatud versioonid)

- Suhtluspiirid
- Sisu jagamise piirid
- Struktuursed ja ajakorralduslikud piirid
 - Töö- ja eraelu platvormide eristamine
 - Ajalised piirid

Kui tahad, võin järgmise sammuna vaadata ka **koodide nimetused**, et need oleksid sama loogika ja stiiliga.

Lisa 4. Uurimisküsimuse „Kuidas kirjeldavad õpetajad enda sotsiaalmeediakasutust?“ alusel koostatud koodipuu

1. SOTSIAALMEEDIA KASUTUSMEETODID

1.1. KASUTUSSAGEDUS

- Kasutus_igapäevane
- Kasutus_harv

1.2. PLATVORMIDE VALIK

- Platvorm_FB
- Platvorm_IG
- Platvorm_Messenger
- Platvorm_muu

1.3. NÄHTAVUS

- Nähtavus_privaatne
- Nähtavus_avalik

1.4. POSTITUSED

1.4.1. POSTITUSTE SISU

- Sisu_töö
- Sisu_isiklik

1.4.2. POSTITAMISE SAGEDUS

- Postitus_igapäevane
- Postitus_harv

2. ÕPETAJATE ROLL SOTSIAALMEEDIAS

- Roll_tarbija
- Roll_postitaja

3. SOTSIAALMEEDIA KASUTAMISE EESMÄRGID

- Eesmärk_suhtlus
- Eesmärk_info
- Eesmärk_ideed
- Eesmärk_meelelahutus
- Eesmärk_eneseesitlus_isiklik
- Eesmärk_eneseesitlus_professionaalne

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Meie, Annaliisa Häling ja Sandra Look,

1. anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) meie loodud teose „Õpetaja isikliku ja professionaalse identiteedi kujunemine sotsiaalmeedias: õpetaja vaade“, mille juhendaja on Pihel Hunt, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi ADA kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Anname Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi ADA kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autoritele viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Oleme teadlikud, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autoritele.
4. Kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei riku me teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Annaliisa Häling ja Sandra Look

12.05.2026